

Módszertani Útmutató
a közfinanszírozású kutatóhelyek
szellemitulajdon-kezelési szabályzatainak kidolgozásához

Budapest

2005

Tartalomjegyzék

Előzmények.....	3
I. A szellemi vagyon kezelése és a szellemitulajdon-kezelési szabályzat.....	4
A szabályzat célja és feladatai.....	4
1. A szellemi vagyon kezelésének fontossága	4
A szellemi vagyon kezelésére vonatkozó szabályzatok külföldi és hazai példái.....	4
2. Szellemitulajdon-kezelési szabályzatok az innovációs törvény alapján	5
3. Az útmutató célja, tartalma és felépítése.....	5
II. A szabályzat hatálya	6
1. Személyi hatály	6
2. Tárgyi hatály	10
III. A szellemi alkotáshoz kapcsolódó jogok	12
IV. Eljárási szabályok	20
1. Az eljárás típusai	20
2. Eljárás az olyan szellemi alkotások tekintetében, amelyekre iparjogvédelmi oltalom szerezhető.....	20
3. A szerzői művekre vonatkozó eljárás.....	28
V. A szellemi vagyon nyilvántartása.....	30
VI. A hasznosításból befolyó díjak megosztása, a kutatók motiválása.....	31
VI. A szabályzat megsértése	34
VII. A szabályzat elfogadása és hatálybalépése.....	34
Jogsabályok	36
Fogalom-meghatározások	38
Melléklet: Szellemitulajdon-kezelési mintaszabályzat	41

Előzmények

2005. január 1-jén lépett hatályba a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: innovációs törvény). Az innovációs törvény 18. §-ának (1) bekezdése alapján a kutatóhelynek minősülő költségvetési szervnek és közalapítványnak, valamint az államháztartás alrendszeréhez kapcsolódó vagyonból létrehozott, kutatóhelynek minősülő közhasznú társaságoknak (a továbbiakban együttesen: kutatóhely) szellemi tulajdon-kezelési szabályzattal (a továbbiakban: szabályzat) kell rendelkezniük.

A kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvényhez kapcsolódó intézkedésekről szóló 2286/2004. (XI. 17.) Korm. határozat 5. pontja előírja, hogy módszertani útmutatót kell kiadni a kutatóhelyek szabályzatának kidolgozásához (a továbbiakban: útmutató). A kormányhatározat az útmutató kiadásának felelőseként az oktatási minisztert, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnökét és a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökét, felkért közreműködőként pedig a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárát jelölte meg.

Az útmutató készítői munkájuk során több, már elfogadott hazai szabályzatot, illetve a szabályzattal céljaiban rokonítható külföldi szabályozási megoldást tekintettek át, használtak fel. Ezen túlmenően – tekintettel arra, hogy a szabályzatalkotási kötelezettség nagyszámú intézményt érint Magyarországon, és a szabályzatok jelentős mértékben befolyásolhatják az ezen intézmények tudásbázisán létrejövő szellemi alkotások hasznosulását – szükségesnek tartották az érintett kutatóhelyek képviselői, illetve az innovációmenedzsmenttel, a szellemi alkotások hasznosításával gyakorlatban is foglalkozó, széles körű ismeretekkel rendelkező szakemberek véleményének kikérését. A felkért szakemberektől sok hasznos észrevétel és javaslat érkezett, és ezek az útmutató készítése során messzemenően figyelembevételre kerültek.

I. A szellemi vagyon kezelése és a szellemi tulajdon-kezelési szabályzat A szabályzat célja és feladatai

1. A szellemi vagyon kezelésének fontossága

A szellemi vagyon kezelésére vonatkozó szabályzatok külföldi és hazai példái

Amint azt az innovációs törvény indokolása is megállapítja, Magyarország számára olyan fejlődési pálya kívánatos, amely a szellemi hozzáadott-érték előállításán és piaci értékesítésén keresztül eredményez előrelépést a piaci és a társadalmi hatékonyság versenyében. Mindehhez a hasznosításra irányuló kutatás-fejlesztés erősítése, valamint a főtevékenységű kutató-fejlesztő helyek és a vállalkozások együttműködésének javítása mellett szükség van az ily módon létrehozott szellemi alkotások, a szellemi tulajdon tudatos és célirányos kezelésére. A szellemi tulajdon – mint minden vagyon – igényli a vele való optimális gazdálkodást. Ez a megfontolás tette elsősorban szükségessé a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény megalkotását. Sajnos Magyarországon jelenleg a társadalomban – és ezzel együtt a közfinanszírozású kutatóhelyeken is – a szellemi tulajdon kezelésével, hasznosításával kapcsolatos ismeret, tudás és tapasztalat meglehetősen alacsony, ezért minden eszközt meg kell ragadni annak érdekében, hogy ez a helyzet kedvező irányban változzék.

A közfinanszírozású kutatóhelyeken létrehozott szellemi alkotások hasznosítására számos modell alakult ki. Az ún. nyitott modellben („*Open Science Model*”) a kutatóhely nem szerzi meg a kutatótól a szellemi alkotáshoz fűződő jogokat, és a hasznosításban sem játszik különösebb szerepet. Ezt a rendszert követi számos európai (skandináv) ország, illetve követte 2002-ig Németország is. Ezzel ellentétben az ún. licenciamodellben („*Licensing Model*”) a létrehozott szellemi alkotásokhoz fűződő jogokat a kutatóintézet szerzi meg és gondoskodik a hasznosításról is. Ez a modell az 1980-as évektől az Amerikai Egyesült Államokban vált sikeressé.

Európai szinten egy – az Európai Bizottság kutatásért felelős főigazgatósága által felkért – munkacsoport által készített tanulmány¹ általánosságban az ún. innovációs modellt javasolja követendő példának. E modell szerint a létrehozott szellemi alkotásokhoz kapcsolódó jogokat a kutatóintézet szerzi meg, valamint gondoskodik azok védelméről és a szellemi alkotás hasznosításáról (hasonlóan az ún. licenciamodellhez). Ezzel egyidejűleg azonban a kutatóhelyeknek hangsúlyozottan törekedniük kell ipari szereplők bevonásával megvalósítandó közös kutatási projektek szervezésére, illetve hasznosító vállalkozások alapításában való aktív közreműködésre.

A szellemi alkotások oltalmát biztosító jogszabályokon, illetve az innovációs törvényen túlmenően a szellemi tulajdon kezelésének tudatosságát növelő hatékony eszközök lehetnek az egyes kutatóhelyeken elkészített külön szabályzatok, amelyek a helyi viszonyok és érdekek figyelembevételével határozhatják meg a helyi tudásmenedzsment-politikát és járulhatnak hozzá a helyben létrejött szellemi alkotások hasznosításához. A szellemi tulajdon-kezelési szabályzat alapelveinek megfogalmazásánál az útmutató készítői igyekeztek áttekinteni azon országok gyakorlatát – itt elsősorban az Amerikai Egyesült Államokra gondolva –, ahol az egyetemek és egyéb kutatóhelyek hagyományosan rendelkeznek ilyen szabályzatokkal, illetve politikával. Említést érdemel az a tény is, hogy Németországban – amerikai mintára – az első „*patent policy*” (szabadalmaztatási irányelv, politika) elfogadására a berlini Hum-

¹ *Management of Intellectual Property in Publicly-funded Research Organisations: Towards European Guidelines (Expert group report – Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 2003)*
<http://europa.eu.int/comm/research/era/pdf/iprmanagementguidelines-report.pdf>

boldt Egyetemen került sor 2003-ban², amely a fentiekben említett ún. innovációs modellt tükrözi vissza. Mindenképp örvendetes az is, hogy számos hazai egyetem és egyéb kutatóhely is elfogadott már – az igényeknek és a jogszabályoknak többé-kevésbé megfelelő – szabályzatokat, ami legalábbis igazolni látszik egy ilyen jellegű szabályozás iránti igény meglétét.

2. Szellemijudon-kezelési szabályzatok az innovációs törvény alapján

Az innovációs törvényhez fűzött miniszteri indokolás szerint a szabályzat a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok védelmének, hasznosításának, a szellemi alkotások tudatos, felelős és előrelátó kezelésének fontos eszköze. A szabályzat megléte mind a kutatóhely vezetése, mind a felügyeleti és ellenőrző szervezetek számára elősegíti annak megítélését, hogy a szellemi alkotás hasznosítására tett intézkedések során kellően figyelembe vették-e a hasznosításra kerülő szellemi alkotás létrehozásának közfinanszírozásból fedezett ráfordításait, illetve milyen mértékben hasznosulnak a költségvetési források igénybevételevel keletkezett szellemi alkotások.

A szellemi alkotások hasznosításával összefüggő feladatok és felelősség rögzítése révén várhatólag erősödnek a kutatóhelyek hasznosító kezdeményezései.

Az innovációs törvény 18. §-ának (2) bekezdése alapján a szabályzatnak ki kell terjednie különösen

a) a kutatóhelyen létrejött és az ellenszolgáltatás fejében szerzett szellemi alkotások értékelésének és nyilvántartásának elveire, beleértve a szellemi alkotások létrehozásához felhasznált ráfordítások kimutatását;

b) a szellemi alkotás nem pénzbeli hozzájárulásként gazdasági társaság tulajdonába adásának (apportálásának) vagy egyéb módon történő hasznosításának feltételeire, valamint a szellemi alkotás apportálásával szerzett részesedés megszüntetésének vagy mértéke csökkenésének feltételeire, továbbá a kezelésére vonatkozó elvekre és feladatokra, figyelemmel a szellemi alkotás *a)* pont szerint meghatározott értékére is;

c) a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok védelmével kapcsolatos elvekre és követelményekre;

d) ha a vonatkozó jogszabályok a felek eltérő rendelkezését lehetővé teszik, a kutatóhellyel köztisztviselői, közalkalmazotti, munka- vagy munkavégzésre irányuló egyéb, valamint polgári jogi jogviszonyban álló, a szellemi alkotás létrehozásában közreműködő kutatók jogaira és kötelezettségeire a hasznosítás folyamatában;

e) a kutatóhely jogosultságába tartozó szellemi alkotásokkal összefüggő értékelési, nyilvántartási és hasznosítási eljárások elveire;

f) az *a)–e)* pontokkal kapcsolatos felelősség és hatáskör telepítésére.

3. Az útmutató célja, tartalma és felépítése

Az útmutató célja, hogy segítséget nyújtson az innovációs törvény hatálya alá tartozó kutatóhelyeknek az innovációs törvény alapján kötelezően elkészítendő szellemijudon-kezelési szabályzataik elfogadásához. Ennek megfelelően az útmutatóban foglaltak a kutatóhelyek számára nem kötelező erejűek. A szabályzatok elkészítése, valamint a szabályzatok tartalma a kutatóhelyek kizárólagos felelőssége. Mindazonáltal az útmutató készítői arra töre-

² Patent- und Lizenzstrategie der Humboldt-Universität zu Berlin – <http://www.hu-berlin.de/forschung/patente/patpol.pdf>

kedtek, hogy a nemzetközi és a hazai gyakorlat, valamint a vonatkozó magyar jogszabályok figyelembevételével olyan segédanyagot állítsanak össze, amely remélhetőleg megfelelően tudja majd szolgálni a hazai kutatóhelyek, az itt foglalkoztatott kutatók érdekeit, valamint a magyarországi innováció ügyét. Természetesen az innovációs törvény alapján szabályzat készítésére kötelezett szervezetek köre olyannyira heterogén, illetve tudományterületek szerint is olyannyira más jellegű és másfajta jogi oltalmat igénylő szellemi alkotások jönnek létre, hogy az útmutató szükségképpen csak törekedhet arra, hogy kimerítően tárgyalja a szabályzat kapcsán felmerülő kérdéseket. Az útmutatóban leírtak ugyanakkor iránymutatásul szolgálhatnak az egyes szabályok megfogalmazásánál.

Az útmutató az egyes szabályozandó kérdéseknél minden esetben utal azokra a jogszabályi rendelkezésekre (így többek között az innovációs törvényre, a szellemitulajdonvédelmi jogszabályokra és egyéb vonatkozó jogszabályokra), amelyek a kutatóhelyre – a szabályzat készítése során is – kötelezőek, illetve arra, hogy e jogszabályok a kutatóhely számára milyen szabályozási mozgásteret hagynak. Az ilyen szabályozási lehetőségekhez kapcsolódóan adott esetben az útmutató szabályozási javaslatot kínál fel.

A szabályzatok elkészítésének gyakorlati nehézségeit csökkentendő készült az útmutatóhoz – annak mellékleteként – egy modellszabályzat is, amely az útmutató készítőinek elképzeléseit tartalmazza, és használata – hasonlóan az útmutatóban foglaltakhoz – a kutatóhelyekre nem kötelező. A szabályzat elkészítéséhez, illetve alkalmazásához kívánnak további segítséget nyújtani az útmutató végén található fogalom-meghatározások is, amelyek az egyes gyakran használt fogalmaknak az útmutatóban és az innovációs törvény szövegkörnyezetében történő értelmezésében adhatnak fogódzót, valamint az irányadó jogszabályok gyűjteményét tartalmazó jogszabály-lista.

Mindenképp érdemesnek tartjuk felhívni a figyelmet az innovációs törvény 18. §-ának (3) bekezdésére, amely szerint a kutatóhelynek akkor is egyetlen szabályzatot kell készítenie, ha több kutatás-fejlesztési tevékenységet megvalósító vagy ahhoz kapcsolódó tevékenységet is végző szervezeti egységet foglal magában. Ebben az esetben a szabályzat tartalmazhat az egyes szervezeti egységek sajátos feltételeinek megfelelő kiegészítéseket.

II. A szabályzat hatálya

1. Személyi hatály

Kiindulópont

Az innovációs törvény 18. §-a (2) bekezdésének *d)* pontja értelmében – ha a vonatkozó jogszabályok lehetővé teszik – a szabályzatnak ki kell terjednie a kutatóhellyel köztisztviselői, közalkalmazotti, munka- vagy munkavégzésre irányuló egyéb, valamint polgári jogi jogviszonyban álló, a szellemi alkotás létrehozásában közreműködő személyek jogaira és kötelezettségeire a hasznosítás folyamatában.

Először azt kell megvizsgálni, hogy milyen jogszabályok teszik lehetővé a szabályzat hatályának kiterjesztését az innovációs törvényben megjelölt személyi körre.

Közalkalmazotti jogviszonyban állók

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 2. §-ának (1) bekezdése alapján a közalkalmazotti jogviszonnyal összefüggő kérdéseket tör-

vény, kormányrendelet, miniszteri rendelet, továbbá kollektív szerződés és közalkalmazotti szabályzat rendezi. Ezen túlmenően a közalkalmazotti jogviszonyt érintő más kérdéseket a kinevezési okmányban lehet meghatározni. Mivel a szabályzat nem minősül sem jogszabálynak, sem pedig a Kjt. szerinti kollektív szerződésnek vagy közalkalmazotti szabályzatnak, így csupán akkor határozhat meg a közalkalmazottat érintő jogokat, illetve kötelezettségeket, ha a közalkalmazott a kinevezés elfogadásával a szabályzat rendelkezéseit magára nézve kötelezőnek ismeri el. A kinevezési okmányban tehát a szellemi tulajdon-kezelési szabályzat hatálya alá tartozásról kifejezetten rendelkezni kell.

Köztisztviselői jogviszonyban állók

A közalkalmazotti jogviszonyban állókhoz hasonlóan a köztisztviselőknek az általuk létrehozott szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogait és kötelezettségeit – a jogszabályi rendelkezéseken kívül – a kinevezési okmány határozhatja meg. A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 11. §-ának (6) bekezdése erre lehetőséget is biztosít, amikor kimondja, hogy a kinevezési okmány a közszolgálati jogviszonyt érintő egyéb kérdésekről is rendelkezhet.

Munkaviszonyban állók

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (Mt.) 13. §-ának rendelkezései alapján a munkaviszonyra vonatkozó kérdéseket törvény, illetve törvényi felhatalmazás alapján egyéb jogszabály szabályozhat, illetve kollektív szerződés a munkaviszonyra vonatkozó bármely kérdéstről rendelkezhet. Miután a szabályzat munkaviszony esetében sem képezheti kollektív szerződés részét, így a szabályzat hatálya alá utalás tekintetében megoldást az Mt. 76. §-ának (4) bekezdése jelenthet, amely szerint a munkaszerződésben a felek bármilyen kérdésben megállapodhatnak.

Egyéb polgári jogi jogviszonyban állók

A szerződési szabadság alapelvéből kiindulva a polgári jogi jogviszonyban álló személyekre a szabályzat hatálya csak akkor terjed ki, ha a jogviszonyt létesítő szerződés ekként rendelkezik, azaz a kutatóhellyel polgári jogviszonyba lépő személynek kifejezetten nyilatkoznia kell a szerződésben arról, hogy a szabályzat rendelkezéseit magára nézve kötelezőnek ismeri el.

Összefoglalás

A szabályzat hatálya tehát oly módon terjeszthető ki az innovációs törvény 18. §-a (2) bekezdésének *d)* pontjában meghatározott személyi körre, hogy a kinevezési okmány, a munkaszerződés vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt létrehozó szerződés részét képezi egy olyan rendelkezés, amely a kutató tekintetében megállapítja a szabályzat hatálya alá tartozást. A szabályzatban rögzíteni kell, hogy a kinevezési, illetve a munkáltatói jogkör gyakorlója, valamint a kutatóhely nevében szerződés-kötésre jogosult személy vagy szerv köteles gondoskodni arról, hogy e rendelkezés a köztisztviselői, közalkalmazotti, munka- vagy munkavégzésre irányuló egyéb, valamint polgári jogi jogviszony létesítésekor a kinevezési okmányban, munka-, illetve egyéb szerződésben szerepeljen, illetve a szabályzat hatálybalépését követően ezek az okiratok megfelelően módosuljanak.

A szabályzat hatályáról annál is inkább indokolt a fentiek szerint rendelkezni, mivel a szellemi tulajdon-védelmi jogszabályok számos esetben egyes jogok és kötelezettségek tekin-

tetében [pl. a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) találmányi díjszerződésre vonatkozó 13. §-ának (6) bekezdése] a kutatóhely és a szellemi alkotást létrehozó személy közötti szerződést tekintik irányadónak, amely szerződésre a polgári jog szabályai az irányadók [Szt. 15. § (3) bek.]. A szabályzat rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló kikötés pedig az ezen jogviszonyokról történő szerződéses megállapodásnak – pontosabban a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerinti általános szerződési feltételnek – minősül. Mindezzel együtt természetesen a szabályzat rendelkezéseitől való eltérés lehetőségét a szabályzatban – a kutatóhely és a szabályzat hatálya alá tartozó személy közötti külön szerződés útján – mindenképp célszerű engedélyezni.

Ha a kinevezési okmány, a munkaszerződés, illetve a polgári jogi szerződés nem szól a szabályzat rendelkezéseinek alkalmazásáról, a szellemi alkotás létrehozásában közreműködő személyeket terhelő és a szabályzatban rögzített kötelezettségek e személyekkel szemben csak akkor és olyan mértékben érvényesíthetők, amennyiben ezt jogszabályok vagy a köztisztviselői, közalkalmazotti, munka- vagy munkavégzésre irányuló egyéb, valamint polgári jogi jogviszonyra vonatkozó szabályok, szerződéses rendelkezések lehetővé teszik.

Hallgatói jogviszonyban állók

Az innovációs törvény 18. §-a (2) bekezdésének *d*) pontjában felsorolt személyeken túlmenően van még egy személyi kör, amely a felsőoktatásról szóló – az útmutató készítésekor hatályos – 1993. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: felsőoktatási törvény) hatálya alá tartozó kutatóhelyeken létrehozhat innovációs szempontból is számottevő szellemi alkotásokat. E személyi kör a kutatóhellyel hallgatói jogviszonyban állók köre. Természetesen nem minden hallgató esetében indokolt, hogy a hallgatói jogviszonya keretében létrehozott szellemi alkotása a szabályzatban rögzített eljárás tárgyát képezze: csak azon, elsősorban doktori képzésben részt vevő hallgatók esetében célszerű a szabályzat hatálya alá tartozást rögzíteni, akik olyan jellegű tevékenységet végeznek, illetve olyan projekteknél vesznek részt, amelyek eredményeként valószínűsíthetően olyan szellemi alkotások születnek, amelyek értéküket és hasznosítási lehetőségeiket figyelembe véve indokolják a szabályzati körbe vonást. Ha egy adott projektben több kutató – köztük hallgatói jogviszonyban álló is – folytat kutatási tevékenységet, nem kizárt, hogy a kutatási eredmény létrejöttéhez valamennyien alkotó módon járulnak hozzá, azaz megszereznek egyes jogosultságokat a projekt eredményét képező szellemi alkotás tekintetében. Ilyen esetekben viszont nagyon is tisztázatlan viszonyokat teremthetne, illetve gátolhatná a későbbi hasznosítás sikerét, ha például a közalkalmazotti jogviszonyban álló kutatóktól a kutatóhelyre szállnának át a szellemi alkotással kapcsolatos jogosultságok, míg a hallgatói jogviszonyban állók tekintetében erre nem kerülne sor.

Annak eldöntésére, hogy a felsőoktatási intézménynek minősülő kutatóhely mely hallgatói tekintetében szükséges a szabályzat hatálya alá rendelés, csak a kutatóhelyen folyó kutatómunka és a hallgatói tevékenység áttekintése alapján kerülhet sor. Ugyanakkor különös megfontolást érdemelnek egyes körülmények, mint például az, hogy a kutatóhely milyen mértékben gondoskodik a szellemi alkotás létrehozásához szükséges anyagi és egyéb feltételekről. Amennyiben a kutatóhely teremti meg a szellemi alkotás létrehozásának feltételeit, úgy indokolt, hogy a szellemi alkotáshoz fűződő jogok is őt illessék meg, míg ellenkező esetben ez rendkívül méltánytalan lenne a hallgatókkal szemben.

A vonatkozó jogszabályok [felsőoktatási törvény, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.), iparjogvédelmi jogszabályok] nem tartalmaznak olyan rendelkezést, amely alapján a kutatóhely igényt tarthatna azon szellemi alkotá-

sokhoz fűződő jogokra, amelyeket a kutatóhellyel hallgatói jogviszonyban álló személyek hoztak létre. A hallgatói jogviszony keretében alkotott mű (pl. szakdolgozat, doktori értekezés, vizsgafilm, iparművészeti diplomaterv, stb.) szerzői jogi megítélését illetően a Szerzői Jogi Szakértő Testület egyik szakértői véleménye³ is megállapította, hogy az ilyen mű is lehet a szerzői jogi védelem feltételeinek megfelelő, tehát a szerző alkotó tevékenységéből származó egyéni, eredeti jellegű mű. Ugyanakkor a felsőoktatási intézmény rendes működése során e mű nem egyéb, mint (az érdemjegy, a diploma, a doktori cím megszerzésével összefüggésben keletkezett) ügyirat, amelyet a minősítéshez, értékeléshez használnak. Ahogyan azt a Legfelsőbb Bíróság is egy eseti döntésében⁴ megállapította, ilyen értelemben nem beszélhetünk szerzői műről, és az Sztj. 1. §-ának (4) bekezdése ügyiratként kizárja e műveket a szerzői jogi védelemből, megadva a lehetőséget arra, hogy a minősítő szerv követelhesse a mű elkészítését, átadását, többszörözését és az értékelés céljából történő ingyenes továbbadását a mű rendeltetésének keretei között. „Kifelé” azonban – a minősítő szerv és a jelölt viszonyán kívül – a mű szerzői műnek minősül, így a szerzőnek van kizárólagos joga műve felhasználására és arra, hogy engedélyt adjon a mű bármilyen és minden egyes felhasználására.

A szellemi alkotásokhoz fűződő jogokat a kutatóhely tehát csak akkor szerezheti meg, illetve akkor kell a szellemi alkotásra a szabályzat rendelkezéseit alkalmazni, ha a hallgató ehhez hozzájárult. Ebből következően még a tevékenység megkezdése, illetve a projekt indulása előtt célszerű a szabályzat által megjelölt hallgatói körben egy olyan hozzájáruló nyilatkozatot beszerezni, amelyben a hallgató kijelenti, hogy az általa a kutatóhely keretein belül létrehozott szellemi alkotások tekintetében a szabályzat rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. A szabályzathoz indokolt nyilatkozatmintát is csatolni, továbbá kijelölni, hogy a kutatóhely mely szervezeti egységének vezetője felelős az ilyen nyilatkozatok megfelelő időben történő beszerzéséért.

Indokolt szabályozás

A fentiekben kifejtetteknek megfelelően a szabályzat személyi hatálya a következő személyekre terjedhetne ki:

- 1) a kutatóhellyel köztisztviselői, közalkalmazotti, munka- vagy munkavégzésre irányuló egyéb, valamint polgári jogi jogviszonyban álló, a kutatóhely intézményi keretein belül, illetve a kutatóhellyel együttműködésben folyó tudományos kutatásban, oktatásban, illetve a kutatóhely egyéb feladatainak megvalósításában részt vevő személyek;
- 2) a kutatóhellyel hallgatói jogviszonyban álló azon személyek, akik tekintetében a kutatóhely – figyelembe véve az általuk esetlegesen létrehozandó szellemi alkotások értékét, hasznosítási lehetőségeit – indokoltnak tartja a szabályzat hatálya alá rendelést.

³ Lásd az SzJSzT 21/02. számú szakértői véleményét.

⁴ BH 1979/285.

2. Tárgyi hatály

Kiindulópont

Az innovációs törvény 18. §-a (2) bekezdésének *a)* pontja szerint a szabályzatnak ki kell terjednie különösen a kutatóhelyen létrejött és az ellenszolgáltatás fejében szerzett szellemi alkotások értékelésének és nyilvántartásának elveire.

Iparjogvédelmi oltalom tárgyát képező szellemi alkotások, szerzői művek

A szellemi alkotásnak az innovációs törvény szöveggörnyezetében alkalmazandó definíciójából⁵ kiindulva a szabályzat rendelkezéseit kell alkalmazni azokra az alkotásokra, műszaki megoldásokra, amelyek alkalmasak arra, hogy iparjogvédelmi oltalom (szabadalom, használati mintaoltalom, növényfajta-oltalom, formatervezési mintaoltalom, topográfiaoltalom) tárgyát képezzék, vagy amelyek jogszabály erejénél fogva szerzői jogi védelem alatt állnak, ideértve azt is, amikor a hasznosítási célok, lehetőségek függvényében a megfelelő oltalom megszerzése helyett e megoldások titokban tartása célszerű.

Know-how

Szintén ide tartozik a know-how⁶ is, amit a Ptk. szellemi alkotásként véd. A know-how esetében azonban a szabályzat gyakorlati alkalmazhatóságát szem előtt tartva érdemes különbséget tenni a rögzített, dokumentált formában megjelenő know-how, illetve az ún. „személyes”, azaz egy meghatározott személyhez kapcsolódó know-how között. A szabályzat hatályát gyakorlati okokból csak olyan know-how-ra célszerű kiterjeszteni, amely megfogható, az alkotóktól függetlenül is létező formában (írásban vagy elektronikus úton) is rendelkezésre áll. Az innovációs törvény által előírt nyilvántartási és értékelési kötelezettség ennek hiányában ugyanis megoldhatatlan. Ezt a szűkítést a szellemi alkotásnak az innovációs törvényben szabályozott hasznosító vállalkozásba történő apportálására tekintettel is indokolt megtenni, a Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiumának egyik állásfoglalása alapján ugyanis csak az ilyen jellegű know-how-t lehet vagyoni hozzájárulásként gazdasági társaság tulajdonába adni.⁷

A kutatási tevékenység során olyan információk, megoldások vagy adatok is keletkezhetnek, amelyekre iparjogvédelmi oltalom sem szerezhető, és know-how-nak sem minősülnek, de amelyeknek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása mégis sértené, illetve veszélyeztetné a kutatóhely jogos érdekeit. Ezek az információk, megoldások vagy adatok a Ptk. 81. §-ának (2) bekezdése alapján üzleti titoknak minősülnek, és a törvény a megsértésükhöz jogkövetkezményeket is fűz, feltéve, ha titokban tartásuk érdekében a kutatóhely a szükséges intézkedéseket megtette. Ez utóbbi feltétel teljesítése érdekében a kinevezési okmányban, a munkaszerződésben vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt létrehozó szerződésben, illetve a hallgatók által teendő nyilatkozatokban utalni kell mindezen információk üzleti titok jellegére, és kötelezettségként kell előírni azok titokban tartását. A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 4. §-ának (1) bekezdése megállapítja, hogy tilos üzleti titkot tisztessé-

⁵ Lásd az útmutatóhoz fűzött fogalom-meghatározásokat.

⁶ Lásd az útmutatóhoz fűzött fogalom-meghatározásokat.

⁷ Lásd a Legfelsőbb Bíróság GK 52. számú állásfoglalását: „a know-how apport tárgyát akkor képezheti, ha ez a szellemi ismeret tárgyi formában megjelenik (pl. tanulmány, technológiai leírás, stb.), s ezáltal az apportőr személyétől elválasztható”.

ségtelen módon megszerezni vagy felhasználni, valamint jogosulatlanul mással közölni vagy nyilvánosságra hozni.

Védjegyek és árujelzők

A szellemi alkotásnak az innovációs törvény szövegekörnyezetében alkalmazandó meghatározásából ugyan hiányzik a védjegy és az árujelző, mégis indokolt, hogy bizonyos esetekben ezen megjelölések is a szabályzat hatálya alá tartozzanak. A szellemi alkotás későbbi hasznosítási lehetőségeire tekintettel célszerűnek tűnik ebbe a körbe vonni olyan megjelöléseket, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a szabályzat hatálya alá tartozó valamely más szellemi alkotáshoz (pl. ha egy találmány létrehozói a találmányukhoz egy megkülönböztető képességgel rendelkező megjelölést is alkottak, amely adott esetben már bizonyos ismertséggel is rendelkezik). Indokolt, hogy az ilyen megjelölés, illetve az azokhoz kapcsolódó jogok sorsa osztozzon a szellemi alkotáshoz kapcsolódó egyéb jogosultságok sorsában. Így különösen azokat a megjelöléseket indokolt a szabályzat hatálya alá vonni, amelyekre védjegyjelölés szerezhető.

További megfontolások

Értelmezésre szorul az innovációs törvényben használt „kutatóhelyen létrejött” fordulat is, hiszen a szellemi alkotások tekintetében meglehetősen nehéz lenne a létrehozás helyét meghatározni, és igencsak problematikus ehhez még joghatásokat is fűzni. Az útmutatóban azon szellemi alkotásokat tekintettük az adott kutatóhelyen létrejöttnek, amelyek esetében a szolgálati vagy az alkalmazotti jelleg megállapítható, illetve – szerzői művek esetében – amelyek létrehozása a szabályzat hatálya alá tartozó személynek munkaviszonyból folyó kötelessége. (A szolgálati vagy alkalmazotti jelleg részletesebb kifejtését a III. fejezet tartalmazza.)

Indokolatlanul szűkíti az innovációs törvény a szabályzat hatályát akkor, amikor csak az ellenérték fejében szerzett alkotásokról rendelkezik. Nem elképzelhetetlen – bár kétségtelenül nem gyakori –, hogy valaki ingyenesen mond le meghatározott szellemi alkotásokhoz fűződő jogairól a kutatóhely javára.

Problémákat vethet fel az olyan szellemi alkotások kérdése is, amelyek esetében az azokhoz fűződő különböző jogokat már a szabályzat hatálybalépése előtt megszerezte a kutatóhely. Ilyenkor ugyanis a szellemi alkotás létrehozóit, korábbi jogosultjait a kutatóhellyel szemben szerződés vagy jogszabályi diszpozitív rendelkezések alapján olyan jogok illethetik meg, amelyek adott esetben nincsenek összhangban a szabályzat rendelkezéseivel. A szabályzat rendelkezései pedig egyoldalúan nem módosíthatják ezeket a jogviszonyokat. Az ilyen szellemi alkotások esetében tehát csak akkor lehet alkalmazni a szabályzatot, ha a jogosult a szabályzat hatálya alá rendeléshez utólagosan írásban kifejezetten hozzájárult.

Indokolt szabályozás

A fentiekben kifejtetteknek megfelelően a szabályzat tárgyi hatálya a következőkre terjedhetne ki:

- 1) Valamennyi, a szabályzat hatálya alá tartozó személy által folytatott tevékenység – többnyire tudományos kutatómunka – során létrehozott
  - a) szellemi alkotás, amelyre iparjogvédelmi oltalom – így különösen: szabadalom, használati mintaoltalom, növényfajta-oltalom, mikroelektronikai félvezető

tő termék topográfiájának oltalma, formatervezési mintaoltalom – szerezhető, valamint

- b) azon szerzői mű, amely a törvény erejénél fogva szerzői jogi védelem alatt áll,
- c) know-how,

amelyek tekintetében a szolgálati vagy az alkalmazotti jelleg megállapítható, illetve – szerzői művek esetében – amelyek létrehozása a szabályzat hatálya alá tartozó személynek munkaviszonyból folyó kötelessége.

- 2) Védjegyek és egyéb árujelzők, amelyek közvetlenül kapcsolódnak az 1) pont szerinti szellemi alkotásokhoz.
- 3) Minden olyan egyéb szellemi alkotás, amelyet a kutatóhely és harmadik személy közötti megállapodás a szabályzat hatálya alá rendel (azaz a nem a kutatóhelyen létrejött szellemi alkotásokhoz kapcsolódó jogokat a kutatóhely ingyenesen vagy visszerhesen megszerzi).
- 4) Azok a szellemi alkotások, amelyekhez fűződő jogoknak már a szabályzat hatálybalépésekor is a kutatóhely a jogosultja, feltéve, hogy a szóban forgó szellemi alkotások jogosultja a szabályzat hatálya alá rendeléshez hozzájárult.

III. A szellemi alkotáshoz kapcsolódó jogok

Jogviszonytípusok

A szellemi alkotásokhoz kapcsolódó jogok innovációt megelőző sorsát tekintve alapvetően kétfajta viszonyrendszert kell megvizsgálni. Ezek egyike a szellemi alkotást ténylegesen létrehozó természetes személy/kutató és az őt foglalkoztató kutatóhely közötti jogviszony, a másik pedig az adott kutatóhely és a kutatóhellyel kutatási vagy egyéb vállalkozási, megbízási, támogatási, illetve konzorciumi szerződési jogviszonyban álló másik kutatóhely, ipari szereplő vagy anyagi támogatást nyújtó egyéb szerv, szervezet közötti jogviszony. A két típusú jogviszony között szoros összefüggés van, hiszen a megfelelő feltételek kialakítása az első jogviszonyban (azaz a jogok megszerzése a kutatóhely által) előfeltétele annak, hogy a második típusú jogviszony keretében a kutatóhely vállalhasson egyáltalán bármilyen, a szellemi alkotáshoz fűződő jogokkal kapcsolatos kötelezettséget. A második jogviszony pedig általában azt eredményezi, hogy már a szellemi alkotás létrehozása előtt eldől, hogy annak hasznosítása nem a kutatóhely joga/kötelessége lesz, hanem valamely harmadik személyé, és így a szabályzatban rögzített eljárási rendnek csak bizonyos elemeit lehet az ilyen szellemi alkotásokra alkalmazni.

A kutató és a kutatóhely közötti jogviszony

Mint ahogyan azt a szabályzat céljai kapcsán jeleztük, az útmutató a szellemi vagyoni kezelésével kapcsolatban jelenleg általánosan ismert modellek közül az ún. innovációs modellt tartja követendő példának, azaz a kutatóhelynek törekednie kell a szellemi alkotáshoz fűződő jogok megszerzésére, és egyúttal meg kell tennie a szükséges lépéseket a szellemi alkotás gyakorlati hasznosítása érdekében. Ezt a törekvést támasztja alá – illetve írja elő meghatározott esetekben kötelező jelleggel – az innovációs törvény is: a törvény 16. §-ának (1) bekezdése alapján a közfinanszírozású kutatás-fejlesztési támogatással megvalósított projekt kedvezményezettje köteles gondoskodni arról, hogy a projekt keretében létrejött szellemi alkotással kapcsolatos, a jogszabály adta keretek közötti lehető legteljesebb jogosultságok a kedvezményezettre szálljanak át. Hasonló értelmű előírásoknak kell megfelelniük azoknak a kutatóhelyeknek is, amelyek az EU 6. Keretprogramját igénybe véve kívánnak pályázati forrásokhoz jutni. Az Európai Bizottsággal kötendő támogatási szerződésnek ugyanis kötelező

eleme a szerződő fél kötelezettségvállalása arra vonatkozóan, hogy a projekt keretében a kutatóhely munkatársai és az egyéb közreműködők által létrehozott kutatási eredményekhez fűződő jogok tekintetében e személyekkel a szerződő fél olyan megállapodást ír alá, amely lehetővé teszi a támogatási szerződésből eredő egyéb kötelezettségeinek teljesítését.⁸

A fentiekre tekintettel tehát indokoltnak tűnik a szabályzatban alapelvi jelleggel kimondani, hogy a kutatóhely keretei között folyó kutatómunka eredményeként létrejövő szellemi alkotáshoz fűződő valamennyi jog – jogszabály vagy szerződés ettől kifejezetten eltérő rendelkezése hiányában – az intézményt illeti meg.

A jogok átszállása a kutatóhelyre

A szabályzat megalkotása során különösen körültekintően kell eljárni abban a kérdésben, hogy a szabályzat milyen esetekben és terjedelemben biztosítja a szellemi alkotáshoz fűződő különböző jogokat a szellemi alkotást ténylegesen létrehozó kutatóval szemben a kutatóhely számára. Ezek a jogok főszabályként ugyanis a szellemi alkotást létrehozó személyt (az Sztj. szerint a szerzői jogok a szerzőt, az Szt. szerint a szabadalomhoz való jog a feltalálót stb.) illetik meg.

Meg kell tehát vizsgálni, hogy a szellemi alkotások egyes típusai tekintetében milyen jogszabályok biztosítják annak a lehetőségét, hogy a kutatóhelyre szálljanak át a szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogok, és ily módon a szabályzat rendelkezéseivel összhangban a kutatóhely gondoskodhasson a hasznosításukról.

Szolgálati és alkalmazotti jellegű iparjogvédelmi alkotások

Az Szt. 10. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltak alapján a szolgálati találmányra a szabadalom a feltaláló jogutódjaként a munkáltatót illeti meg, míg az alkalmazotti találmányra a szabadalom a feltalálót illeti meg, a munkáltató azonban jogosult a találmány hasznosítására. Szolgálati találmány annak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki, míg alkalmazotti találmány annak a találmánya, aki, anélkül, hogy ez munkaviszonyból eredő kötelessége lenne, olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása munkáltatója tevékenységi körébe tartozik.

Az Szt. 17. §-a alapján a szolgálati és az alkalmazotti találmányra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket akkor is megfelelően alkalmazni kell, ha közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a találmányt.

Az egyéb iparjogvédelmi oltalmi formákra vonatkozó rendelkezések pedig szinte kivétel nélkül a szolgálati és alkalmazotti találmányra vonatkozó előírásokat rendelik megfelelően alkalmazni:

- az Szt. 108. §-ának (5) bekezdése a szolgálati és alkalmazotti növényfajták tekintetében;

⁸ Lásd például a támogatási mintaszerződés 2. számú melléklete II. 35. cikkének 1. a. pontját (*Article II. 35. 1. a) of Annex II to the EC Model Contract*). A mintaszerződés letölthető: http://europa.eu.int/comm/research/fp6/model-contract/index_en.html

- a használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény 8. §-a a munkaviszonyban, közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag által alkotott minta tekintetében;
- a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Fmtv.) 14. §-ának (5) bekezdése a szolgálati és alkalmazotti minták tekintetében.

A mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény 5. §-a a szolgálati topográfia tekintetében a szolgálati találmányokra vonatkozó rendelkezéseket rendeli megfelelően alkalmazni (a hatályos magyar jog nem ismeri az alkalmazotti topográfia jogintézményét).

Munkaviszonyban előállított szerzői mű

Az Szjt. 30. §-ának (1) bekezdése szerint eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége. Ugyanezen § (7) bekezdése alapján a munkaviszonyból folyó kötelesség teljesítéseképpen elkészített műre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell, ha közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a művet.

Problémaként merülhet fel, hogy mit is kell pontosan munkaviszonyból folyó kötelezettségen érteni. A Szerzői Jogi Szakértő Testület a következőképpen foglalt állást e kérdésben: „a munkaviszonyból vagy más hasonló jogviszonyból folyó kötelesség objektív kategória: nem attól függ, hogy az alkotás munkahelyen, munkaidőben történik-e, hiszen az alkotói tevékenységnek jellemzője, hogy nem mindig szorítható munkajogi ritmusba, hanem a konkrét jogviszonyban a legszűkebb munkaköri leírásban, majd a munkaszerződésben, végül – ha van ilyen – a kollektív szerződésben meghatározott munkaköri feladatokból kell kiindulni”.⁹ A jelenlegi bírósági gyakorlat a munkaviszonyból folyó kötelezettség fogalmát meglehetősen kiterjesztően értelmezi. A Legfelsőbb Bíróság egyik ítélete szerint¹⁰ „a munkaköri kötelesség nem szűkíthető le kizárólag a munkaköri leírásra. Mindaz, amit a munkavállaló a felettesének írásbeli, szóbeli vagy akár ráutaló magatartással tudomására hozott utasítása alapján végez, általában a munkaviszonyból folyó munkaköri kötelességnek minősül”. A kutatóhellyel munkaviszonyban, közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag által létrehozott szellemi alkotások tekintetében a szolgálati jelleg fennállása tekinthető tehát tipikusnak, és az alkalmazotti jelleg csak kivételesen állapítható meg.

Jellemzően számítógépi programalkotások, adatbázisok és egyes szakirodalmi művek jöhetnek számításba mint a szabályzat hatálya alá tartozó szerzői művek, illetve a szerzői joghoz kapcsolódó teljesítmények. A kutatóhelyen végzett tevékenységgel összefüggésben elkészített szakirodalmi művek többsége (pl. tudományos publikációk) azonban nem minősül szolgálati műnek még akkor sem, ha szabadalmazható vagy mintaoltalomban részesíthető szolgálati találmányt vagy szolgálati mintát mutat be. E művek közzlése ugyanakkor újdonságrontó is lehet a bennük leírt megoldásokra nézve, ami meggátolhatja a későbbiekben az ilyen megoldásokra vonatkozó iparjogvédelmi oltalom megszerzését. Célszerű tehát a kutatási pro-

⁹ Lásd az SzJSzT 09/01. számú szakértői véleményét.

¹⁰ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Pf. IV. 22.739/1997. számú ítéletét.

jektekben résztvevők munkáját e tekintetben is összehangolni, és előre felhívni a figyelmet a szerzői mű nyilvánosságra hozatalának lehetséges – a publikáció szerzője számára is – hátrányos következményeire. Ebben az esetben megfelelő megoldásnak tűnhet titoktartási kötelezettség előírása a szabályzatban, amely kötelezettség legalábbis az oltalomszerzésre irányuló bejelentés megtételéig terhelné a kutatókat.

Nem kizárt ugyanakkor, hogy munkaszerződés, munkaköri leírás vagy munkáltatói szóbeli utasítás a szakirodalmi mű (például oktatási jegyzet, tankönyv egyes fejezetei) elkészítését a kutató kötelezettségévé tegye. Ilyenkor a szabályzat rendelkezései minden további nélkül alkalmazhatók.

Összefoglalóan tehát a következő – esetenként megítélhető – tipikusan előforduló kategóriák jöhetnek szóba a szakirodalmi művek tekintetében. Ha az oktató-kutató munkaköri kötelezettsége teljesítésképpen hoz létre szerzői művet (például oktatási segédanyag, jegyzet), a szolgálati jelleg megállapítható. Hasonló elbírálás alá eshet az a mű is, amely a kutató tudományos előmeneteléhez előírt kutatási tevékenység eredményeként jön létre. A külső megbízás alapján alkotott művek esetében ugyanakkor már kérdéses lehet a szolgálati jelleg fennállása, míg ha az oktató-kutató nem a szakmájában publikál, szinte kizárt, hogy az alkotás szolgálati műnek minősüljön. E kategóriák és a bírói gyakorlat figyelembevételével dönthető el, hogy az adott alkotás szolgálati mű-e vagy sem.

Szerződésen alapuló jogátruházás

A fentiekben részletezett törvényi jogutódlások mellett az iparjogvédelmi szellemi alkotások létrehozóit megilleti főszabályként az a jog is, hogy a szellemi alkotásaikhoz fűződő jogaikat átruházzák. Így az Szt. 25. §-ának (1) bekezdése szerint a találmányból és a szabadalmi oltalomból eredő jogok – a feltaláló személyhez fűződő jogai kivételével – átszállhatnak, átruházhatók és megterhelhetők.

Az Szt. 9. §-ának (3) bekezdése alapján a szerzői vagyoni jogok nem ruházhatók át. Ez azt jelenti, hogy a szerző a műveit nem „adhatja el” úgy, mint például a lakását vagy más vagyontárgyait.¹¹ Az Szt. ugyanakkor egyes esetekben¹² lehetővé teszi a vagyoni jogok átruházását. Felhasználási szerződéssel pedig mód van a felhasználási jogok teljes védelmi időre kiterjedő, harmadik személyre átengedhető, kizárólagos megszerzésére [Szt. 16. § (1) bekezdés; V. fejezet]. A szerzői joghoz kapcsolódó jogokra (azaz a szomszédos jogokra és az adatbázis-előállítói jogokra) nem terjed ki a jogátruházás tilalma, ennél fogva például az adatbázis-előállítói vagyoni jogok szerződés alapján teljes egészésként is átszállhatnak.

Indokolt szabályozás

Összességében tehát megállapítható, hogy az ismertetett jogszabályi háttér figyelembevételével a szabályzat rendelkezhet a hatálya alá tartozó szellemi alkotások tekintetében a jogok átszállásáról, illetve – szerzői művek esetében – a legteljesebb mértékű felhasználás engedélyezéséről (a továbbiakban együtt: a jogok átszállása, a jogok átruházása).

¹¹ Lásd ehhez: Szinger András - Tóth Péter Benjamin: Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz. Budapest, Novissima, 2004, 57. o.

¹² Az Szt.-ben nevesített esetek, műtípusok a következők: öröklés, örökösök közötti megállapodás [Szt. 9. § (4) bekezdés], együttesen létrehozott mű (Szt. 6. §), reklámozás céljára készített mű [Szt. 63. § (1) bekezdés], gyűjteményes műnek minősülő adatbázis [Szt. 61. § (1) bekezdés], munkaviszonyban alkotott mű [Szt. 30. § (1) bekezdés], szoftver [Szt. 58. § (3) bekezdés].

A kutatóhely és harmadik személyek közötti jogviszony

Miután a fentiek szerint nyitott a lehetőség arra, hogy a kutatóhely megszerezze az alkotóktól a szellemi alkotáshoz kapcsolódó jogokat, meg kell vizsgálni azokat a jogviszonyokat is, amelyek az ilyen jogszerzést vagy az ilyen jogokkal való rendelkezést befolyásolják, illetve azt eredményezik, hogy ezek a jogok végső soron nem az adott kutatóhelyre, hanem valamely harmadik személyre szállnak át. Annál is fontosabb e jogviszonyok említése, mert gyakran még a szellemi alkotás létrehozását megelőzően döntés születik arról, hogy milyen – a szellemi alkotáshoz fűződő – jogokkal rendelkezhet a kutatóhely. Ilyen jogviszonyt keletkeztethet jogszabály, illetve a kutatóhely és harmadik személy között létrejött szerződés is.

Az Szt. 53. §-ának (5) bekezdése alapján a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke az illetékes miniszter megkeresésére honvédelmi vagy nemzetbiztonsági érdekből, illetve nemzetközi szerződés alapján elrendelheti, hogy a szabadalmi bejelentést államtitokként kezeljék. Erről az eljárásról külön jogszabály rendelkezik.¹³ Mindez természetesen jelentősen befolyásolja a kutatóhely rendelkezési jogosultságát.

A rendelkezési jogosultságnak egy további korlátozása jelenik az innovációs törvény 16. §-ának (2) bekezdésében, amely arról rendelkezik, hogy amennyiben a támogató megköveteli a közfinanszírozású kutatás-fejlesztési támogatással megvalósított projekt eredményeként létrejött szellemi alkotás közcélú felhasználásra ellenérték nélkül történő átengedését, azt a pályázati kiírásnak és a támogatási szerződésnek is tartalmaznia kell.

Szerződéses jogviszonyok

A szabályzat tárgykörébe tartozó egyes főbb szerződéstípusok a következők:

Támogatási szerződés

Amennyiben a kutatóhely valamilyen közfinanszírozású támogatási forrást kíván igénybe venni kutatás-fejlesztési tevékenysége folytatásához, a támogatási szerződés általában tartalmaz rendelkezéseket az igénybe vett támogatás felhasználásával létrehozott szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogok tekintetében. Ilyen kötelezettség lehet például, hogy a kedvezményezett köteles tájékoztatni a támogatót, valamint a projektben részes egyéb feleket, illetve hozzájárulásukat beszerezni, ha a kutatási tevékenysége eredményeként létrejött szellemi alkotást harmadik személyre át kívánja ruházni. A támogatási szerződés a szellemi alkotás közcélú felhasználásra történő ellenérték nélkül átengedését is előírhatja. Mivel a támogatási szerződés a támogató által használt mintaszerződés alapján kerül megkötésre, így a kutatóhely mozgástere többnyire kimerül abban, hogy a támogatási feltételek ismeretében vagy megköti, vagy nem köti meg a szerződést.

Konzorciumi szerződés

A kutatás-fejlesztési pályázatok egyre jelentősebb részét kutatási konzorciumok részére írják ki (a közfinanszírozású támogatások esetén nő az iparral közösen folytatott kutatásra helyezett hangsúly), illetve a kutatóhelyek is dönthetnek másokkal közös kutatási tevékenység folytatása mellett. A konzorciumi szerződés minden esetben az együttműködő felek közötti belső jogviszonyt szabályozza. Az innovációs törvény 17. §-ának (2) bekezdése szerint ha

¹³ A szabadalmi bejelentés államtitokká minősítéséhez szükséges eljárás szabályozásáról szóló 142/1996. (XI. 2.) Korm. rendelet.

több személy vagy szervezet együttesen pályázik közfinanszírozású kutatás-fejlesztési támogatásra, a pályázat kiírója megkövetelheti az együttműködésben részes feleknek (a konzorcium tagjainak) a projekt eredményeként létrejött szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogokra vonatkozó előzetes – a hasznosítást is elősegítő – megállapodását. Az EU 6. Keretprogramjának forrásaira pályázó konzorciumok esetében pedig az Európai Bizottság a támogatási szerződés megkötése előtt elvárja a konzorciumi szerződés aláírását, és ennek kidolgozásához támpontokat is ad a pályázók számára¹⁴. Mindehhez képest tehát általános jelleggel javasolható bármilyen közös kutatási tevékenység megkezdése előtt egy konzorciumi szerződés aláírása, amely – egyéb kérdések mellett – az esetlegesen létrejövő szellemi alkotásokhoz fűződő jogok sorsáról is rendelkezik.

A szellemi alkotásokhoz fűződő jogok tekintetében célszerű rögzíteni különösen, hogy amennyiben az adott kutatási eredmény létrejöttében többen is közreműködtek, a jogok a részes felek között milyen arányban oszlanak meg, illetve melyik fél jogosult/köteles az esetleges jogi oltalom megszerzése iránti intézkedéseket megtenni és annak költségeit viselni. Mivel a szellemi alkotás létrehozásához való hozzájárulás pontos arányát a kutatási tevékenység megkezdése előtt nehéz meghatározni, így gyakori az olyan szerződéses kikötés, hogy a felek a szellemi alkotás létrehozásához való tényleges hozzájárulásuk arányában szereznek jogokat. Mivel mindenki hajlamos a saját hozzájárulását eltúlozni, illetve a másikat alábecsülni, így például olyan laboratóriumi munkák esetében, amelyek várhatóan új és hasznosítható eredményhez vezetnek, célszerű a folytatott tevékenységről rendszeres, jól dokumentált és a közreműködő kutatók által aláírt jegyzőkönyvet vezetni, amely egy későbbi jogvitában bizonyítékul szolgálhat.

A magyar jogi szabályozás szerint, ha valamely iparjogvédelmi oltalomra alkalmas szellemi alkotásnak több jogosultja van, a szellemi alkotást bármelyik jogosult egyedül is hasznosíthatja, köteles azonban társainak – részesedési hányaduk arányában – megfelelő díjat fizetni. Harmadik személy részére hasznosítási engedélyt csak közösen adhatnak. Az Szjt. szerint a többszerzős művek egyik fajtáját a gyűjteményes művek alkotják (Szjt. 7. §), ahol a szerzők által alkotott műveket vagy a szerzői jogi védelem alatt nem álló részeket (pl. adatokat) a szerkesztő válogatja össze, szerkeszti egybe egyedi szempontok alapján, így a mű egészére – az egyes művek szerzőségét nem érintve – a szerzői jog a szerkesztőt illeti (pl. adatbázis). Többszerzős művek a közös művek (Szjt. 5–6. §-ok) is, amelyek a szerzők együttes elhatározásával jönnek létre. A közös művek csoportjába tartoznak egyfelől az együttesen létrehozott művek (6. §), amelyeknél az egyes szerzők hozzájárulásai és ennek alapján a műre vonatkozó szerzői jogaik nem határozhatók meg külön-külön. E kategóriánál a munkát kezdeményező és irányító személyt vagy szervezetet illeti meg a szerzői jog. Közös mű másfelől a szerzőtársak műve [5. § (1) bek.], amelynél az egyes szerzői részek nem használhatók fel önállóan, ilyenkor a szerzői jog együttesen és – kétség esetén – egyenlő arányban illeti meg a szerzőtársakat. Az összekapcsolt közös művek [5. § (2) bek.] esetén a mű részei önállóan is felhasználhatók, a saját rész tekintetében a szerzői jogok önállóan is gyakorolhatók.

Az EU Keretprogramjainak égisze alatt megkötött konzorciumi szerződések esetében a közösen létrehozott szellemi alkotásokra általában ettől némiképp eltérő megoldásokat alkalmaznak, amelyek a francia jog rendelkezéseéhez állnak közel: (i) bármelyik jogosult általi kizárólagos felhasználás csak a többi jogosult hozzájárulásával lehetséges, és őket a kizárólagos felhasználás ellenértékéért megfelelő díjazásban kell részesíteni vagy más módon kompenzálni; (ii) valamennyi jogosult közvetve vagy közvetlenül használhatja a közös szellemi alkotást (ideértve nem kizárólagos licenciák biztosítását is), amennyiben az ipari konzorciumi

¹⁴ Lásd: http://europa.eu.int/comm/research/fp6/model-contract/pdf/checklist_en.pdf

tagnak a kizárólagos hasznosításra vonatkozó esetleges igényét figyelembe vették; (iii) amennyiben a közös jogosultak bármelyike a nem kizárólagos hasznosításból jelentékeny bevételre tesz szert, úgy a többi jogosultat a bevételből méltányos módon részesíteni kell.

Indokolt szabályozás

Összefoglalva elmondható tehát, hogy a konzorciumi együttműködés jellege, az alkalmazandó jog és a tényleges lehetőségek figyelembevételével kell a konzorciumi szerződésben olyan feltételeket érvényre juttatni, amelyek a kutatóhely érdekeit szolgálják. Arra az esetre, ha az együttműködő felek között nem jött létre a jogok megosztására vonatkozó előzetes megállapodás, a szabályzatban rögzíthető, hogy a kutatóhely törekszik a jogosultsági arányok tisztázására, ha pedig a másik együttműködő fél nem mutat érdeklődést a jogok megszerzése iránt, az adott szellemi alkotáshoz kapcsolódó valamennyi jogra igényét fenntartja. Ha a szellemi alkotás létrehozásában való közreműködés aránya nem állapítható meg, illetve, ha a konzorciumnak több olyan kutatóhely is tagja, amely az innovációs törvény hatálya alá tartozva rendelkezik szellemi tulajdon-kezelési szabályzattal, közöttük a jogok – eltérő előzetes megállapodás hiányában – egyenlő arányban oszlanak meg. Mindazonáltal egy ilyen deklaratív jellegű szabály a többi konzorciumi tag irányában semmilyen kötelező erővel nem bír: vita esetén a jogszabályok diszpozitív rendelkezéseit kell irányadónak tekinteni.

Kutatási szerződés

Tendenciaként figyelhető meg, hogy egyre több ipari szereplő/gazdasági társaság kutatás-fejlesztési tevékenységét vagy annak egy részét az innovációs törvény hatálya alá tartozó kutatóhelyekre szervezi ki, azaz ezen tevékenységek ellátására a gazdasági társaság a kutatóhellyel kutatási vagy egyéb vállalkozási, illetve megbízási szerződést köt. A gazdasági szereplők számára vonzó lehet a kutatóhelyen felhalmozódott ismeretanyag, a rendelkezésre álló infrastruktúra és technológia, valamint a viszonylag alacsony költségtényező. Magyarországon ezt a folyamatot erősíti a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról szóló 2003. évi XC. törvény 4. §-a, amely szerint a gazdasági társaság által fizetendő innovációs járulék éves összegéből levonható a gazdasági társaságnak a költségvetési gazdálkodási rendszerben működő és a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény 2. §-ának (1) bekezdésében meghatározott szervezetektől megrendelt kutatási-fejlesztési tevékenység költsége. Ez olyan gazdasági társaságok esetében is kutatási szerződés megkötéséhez vezethet, amelyek saját tevékenységi körükben egyébként nem folytatnának kutatás-fejlesztési tevékenységet. Az ipari szereplőktől származó anyagi eszközök természetesen a kutatóhelyek számára nagyon fontos bevételi forrást jelenthetnek.

A megrendelt kutatások esetén a megrendelő/megbízó legtöbb esetben arra törekszik, hogy minél teljesebb körű jogosultságokat szerezzen. Ez az általános gyakorlat ugyan figyelmen kívül hagyja, hogy a kutatási eredmények a kutatóhelyen felhalmozott tudásanyagon és a többnyire költségvetési forrásokból biztosított infrastruktúra felhasználásával kerülnek létrehozásra, és ettől eltérő rendelkezéseket is meg lehet fogalmazni a szabályzatban, de eltérő elvek gyakorlatilag nehezen érvényesíthetők a felek viszonyában. A létrehozott szellemi alkotásokhoz kapcsolódó jogok gyakran a kutató munkáltató felé fennálló ismertetési kötelezettségének teljesítését követően a megbízóra szállnak át, vagyis nagy valószínűséggel nem a kutatóhely fog az így folytatott kutatási tevékenység eredményeként létrejött szellemi alkotások hasznosításáról gondoskodni.

Amire a kutatási vagy a konzorciumi szerződés megkötésekor figyelni kell

A kutatási szerződések megkötésére többnyire a megrendelő által készített szerződés-tervezetek alapján kerül sor, ami még tovább szűkíti a kutatóhelyek mozgásterét. Lehetetlen kimerítően felsorolni, hogy mi mindenre kell figyelemmel lenni egy ilyen jellegű szerződés megkötésekor, de a legfontosabb szempontokat indokolt a szabályzatban is megjelölni. Mindezek természetesen konzorciumi szerződések megkötésekor is megfelelően irányadók.

a) A megrendelő számára a kutatási szerződés megkötésekor a partner kutatóhely kiválasztásában meghatározó szerepe van annak, hogy a kutatóhely milyen már meglévő ismeretekkel, technológiával rendelkezik. Ennek megfelelően a megrendelő részéről felmerülhet a kutatóhelyen már rendelkezésre álló szellemi tulajdonhoz (ideértve a know-how-t és az egyéb információkat is) fűződő jogok megszerzésére irányuló igény is, olyan mértékig, ameddig az a szerződés alapján végzett kutatás eredményének hasznosításához szükséges. A későbbi viták elkerülése érdekében az ilyen szellemi tulajdon és információk körét pontosan rögzíteni kell.

b) Meg kell határozni, hogy ki jogosult/köteles az iparjogvédelmi oltalom megszerzésére irányuló bejelentés megtételére, ki viseli az ezzel kapcsolatos költségeket, illetve ezzel kapcsolatban a feleknek milyen tájékoztatási kötelezettségei vannak egymással szemben.

c) Érdemes rendelkezni arról is, hogy a kutatóhelyet milyen – elsősorban a további kutatás céljait szolgáló – jogosultságok illetik meg a megrendelt kutatási tevékenység eredményeként létrehozott szellemi alkotások tekintetében. A Ptk. 412. §-ának (3) bekezdése erről a kérdéstről úgy rendelkezik, hogy a kutatási szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott, jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében, ha a megrendelő a rendelkezés jogát kiköti, a vállalkozó a szellemi alkotást csak saját belső tevékenységéhez használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja, harmadik személlyel nem közölheti. Mindazonáltal gyakran előfordul, hogy a kutatási szerződésre – a felek megállapodása alapján – nem a magyar jog rendelkezéseit kell alkalmazni.

d) Mint minden szellemi tulajdonnal kapcsolatos szerződés esetében, itt is nagy jelentősége van a megfelelő titoktartási kikötéseknek. Mivel a szerződés alapján folytatott kutatási projekt keretében dolgozó kutatók esetleges publikációinak akár újdonságrontó hatása is lehet, amely meggátolhatja a későbbi oltalomszerzést, vagy a bármelyik fél általi nyilvánosságra hozatal sértheti a másik fél jogos érdekeit, így indokolt bármilyen információ nyilvánosságra hozatala előtt a másik félnek határidőt biztosítani, amely alatt megjelölheti, hogy mely információk titokban tartásához fűződik méltányolható érdeke.

e) A kutatóhelyet megillető díjazás kérdése egyike a legfontosabbaknak. Mivel ez mindig a szerződést létrehozni kívánó felek tárgyalási pozíciójának függvénye (márpedig általában a megrendelő van jobb helyzetben), nincs értelme a szabályzatban kötelezően alkalmazandó előírásokat rögzíteni. Javasolható ugyanakkor egy olyan előírás beiktatása, hogy a kutatóhelynek törekednie kell legalább olyan összegű díjazás kikötésére, amely fedezi a kutatóhelynek a kutatásra fordított közvetett és közvetlen költségeit. Az ilyen költségek között számításba kell venni többek között a találmányt létrehozó feltalálónak az Szt.-ben rögzített, a találmányi díjra vonatkozó igényét is.

f) Egyéb szerződéses kikötések is fontos szerepet játszhatnak, mint például az irányadó jog és a joghatóság kikötése, a vitarendezési eljárás, a felelősségvállalás kérdése

(a felelősségi viszonyok az útmutató egy későbbi részében, a szellemi alkotáshoz fűződő jogok átruházásánál részletesebb kifejtésre kerülnek).

IV. Eljárási szabályok

1. Az eljárás típusai

Figyelemmel a szabályzat hatálya alá tartozó szellemi alkotások eltérő jellegére, indokoltnak tűnik az eljárási szabályokat is két önálló típusra bontva megállapítani: egyfelől az iparjogvédelmi oltalommal védhető szellemi alkotásokra vonatkozó eljárásra (a know-how-t is ideértve), másfelől pedig a szerzői művekre vonatkozó eljárásra.

2. Eljárás az olyan szellemi alkotások tekintetében, amelyekre iparjogvédelmi oltalom szerezhető

Ezen eljárási rend hatálya alá tartoznak azok a szellemi alkotások, amelyek alkalmasak arra, hogy iparjogvédelmi oltalom tárgyát képezzék – ideértve azokat az alkotásokat is, amelyeknek titokban tartása célszerű a megfelelő oltalom megszerzése helyett, tekintettel a hasznosítási célokra és lehetőségekre –, valamint a know-how, továbbá az ezekhez kapcsolódó védjegyek és egyéb árujelzők.

A szellemi alkotás ismertetése

Az eljárás legelső szakasza a létrehozott szellemi alkotásnak a kutatóhely tudomására hozatala.

Az Szt. 11. §-ának (1) bekezdése alapján a feltaláló köteles a szolgálati és az alkalmazotti találmányt annak megalkotását követően haladéktalanul ismertetni a munkáltatóval. A többi iparjogvédelmi jogszabály is – az Szt. rendelkezéseire visszautalva – ugyanezen kötelezettséget írja elő a szolgálati és az alkalmazotti minta feltalálójára, illetve szerzőjére, a növényfajta nemesítőjére, valamint a szolgálati topográfia szerzőjére számára. A know-how, illetve a szellemi alkotásokhoz kapcsolódó árujelzők esetében pedig a szabályzat teremti meg a jogalapot.

Ennek megfelelően a szabályzatban rögzítendő, hogy a kutatók a munkájuk során létrehozott szellemi alkotásaikat kötelesek haladéktalanul írásban a szabályzatban erre kijelölt személlyel megismertetni. Az írásbeli ismertetés gyakorlati megvalósítására célszerű formanyomtatványokat rendszeresíteni. Ez mind a kutatók, mind pedig a kutatóhely munkáját megkönnyítve biztosítja, hogy a kutatóhely a szellemi alkotás tekintetében azonnal valamennyi lényeges információ birtokába jusson, és a kutatóknak – aki többnyire nem az iparjogvédelemben és a szerzői jogban jártas szakember – is egyszerűbb egy megfelelő kitöltési útmutatóval ellátott nyomtatványt kitöltenie, mint a szellemi alkotást körülírnia. Ilyen formanyomtatványok használata egyébként a számos külföldi példa mellett Magyarországon sem teljesen ismeretlen (például találmányismertetési lapok formájában). Az alkalmazandó nyomtatványt célszerű mellékletként a szabályzathoz csatolni.

Mit kell tartalmaznia egy ilyen formanyomtatványnak, illetve bármilyen más formában történő ismertetésnek? Ezek a következők:

- a szellemi alkotás rövid leírása;

- a szellemi alkotás létrehozásában közreműködő kutató(k) neve, a szellemi alkotás létrejöttékor az intézménnyel fennálló jogviszony megjelölése (utalni kell az alkotás szolgálati, alkalmazotti vagy egyéb jellegének elismerésére is);
- ha a szellemi alkotást többen hozták létre, valamennyi közreműködő neve és a létrehozásban való közreműködésük aránya;
- a szellemi alkotásra vonatkozóan, illetve azzal összefüggésben használnak-e olyan megkülönböztető képességgel rendelkező megjelölést, amely esetleg alkalmas arra, hogy védjegyoltalom tárgyát képezze;
- a szellemi alkotás létrehozása során milyen ráfordítások történtek, az esetlegesen bevont külső erőforrások megnevezésével;
- a szellemi alkotás létrehozásához felhasználtak-e valamilyen külső személytől/szervezettől származó anyagot vagy felszerelést;
- létezik-e olyan szerződés vagy egyéb kötelezettség, amely hatással lehet a szellemi alkotáshoz fűződő jogokra;
- a szellemi alkotással kapcsolatban az ismertetés időpontjáig a kutatók részéről milyen adatok, információk kerültek nyilvánosságra (publikációk esetén a megjelenés időpontja, illetve lehetőség szerint a nyilvánosságra hozott anyag másolata);
- a kutató(k) rövid állásfoglalása a hasznosítási kilátásokról, illetve arról, hogy van-e, és ha igen, honnan mutatkozik érdeklődés a hasznosításra;
- amennyiben az alkotás már ideiglenes vagy végleges oltalomban részesül, akkor az azt igazoló iratokat, és a nyilatkozatot az oltalmi igénynek vagy egy részének a kutatóhelyre történő átruházásáról.

A szabályzat hatálya alá tartozó szellemi alkotás akkor is felajánlható a kutatóhelynek, ha azt már korábban – oltalomszerzés céljából – bejelentették, illetve arra ideiglenes vagy végleges oltalmat szereztek. A szabályzat hatálya alá nem tartozó szellemi alkotás is felajánlható a kutatóhelynek, függetlenül attól, hogy az jogi oltalom alatt áll-e vagy sem. Ebben az esetben a kutatóhely dönt a neki felajánlott szellemi alkotás elfogadásáról vagy elutasításáról.

A szabályzatban célszerű rögzíteni azt is, hogy a kutatónak az ismertetést kinek a részére kell eljuttatnia.

Döntés a kutatóhely általi hasznosításról; a hasznosítás előkészítése

A kutató részéről történő ismertetés után a kutatóhelynek döntenie kell arról, hogy elfogadja-e a szellemi alkotást, és maga gondoskodik a hasznosításról, vagy pedig azt visszautasítja, aminek következtében a kutató szabadon rendelkezhet a szellemi alkotással.

A szellemi alkotások menedzselésére vonatkozó ún. innovációs modell bemutatásánál utaltunk arra, hogy a hasznosítás legsikeresebben a kutatóhely közreműködésével valósítható meg, ez azonban nem az összes szellemi alkotás esetében igaz. A kutatóhelynek csak az olyan szellemi alkotások esetében indokolt az ahhoz fűződő jogokat megszereznie, amelyek a rendelkezésre álló infrastruktúra, anyagi és szellemi erőforrások figyelembevételével jó eséllyel hasznosíthatók, és összhangban állnak a kutatóhely célkitűzéseivel is. Nem szolgálja a kutatóhely érdekeit az olyan jogok megszerzése, amelyek esetében nincs fedezet iparjogvédelmi oltalom megszerzésére/fenntartására, ha a szellemi alkotás nem illeszkedik a kutatóhely kutatási profiljába, vagy éppen kicsi az esély a hasznosításra. Ilyen esetekben célszerűbb a felajánlott szellemi alkotást visszautasítani.

A felajánlott szellemi alkotás jogi helyzetéről (szolgálati vagy alkalmazotti jelleg, stb.), a szellemi alkotáshoz fűződő jogok elfogadásáról vagy elutasításáról a kutatóhely az iparjogvédelmi jogszabályok által megszabott határidőn belül dönt. Az Szt. 11. §-ának (2) bekezdése szerint a munkáltató az ismertetés átvételétől számított kilencven napon belül köteles nyilatkozni arról, hogy a szolgálati találmányra igényt tart-e, illetve az alkalmazotti találmányt hasznosítani kívánja-e. Az egyéb szolgálati, illetve alkalmazotti jellegű szellemi alkotások esetében (használati minta, növényfajta, formatervezési minta, topográfia) is ez a határidő az irányadó, mivel a vonatkozó iparjogvédelmi jogszabályok az Szt. ezen rendelkezését rendelik megfelelően alkalmazni.

Ha a jogszabályok az adott szellemi alkotás vonatkozásában nem írnak elő ilyen határidőt (pl. a know-how vagy az árujelzők esetében), a döntést a szabályzatban meghatározott határidőn belül kell meghozni: erre egy ésszerű határidőt kell a szabályzatban megállapítani.

A szabályzatban meg kell határozni, hogy a kutatóhely melyik szerve vagy mely személyek jogosultak a döntés meghozatalára. A szabályzat eltérő rendelkezése hiányában a kutatóhely nevében nyilatkozattételre a munkáltatói jogkör gyakorlója, a felek közötti szerződésben meghatározott személy, a kutatóhely törvényes képviselője, illetve a törvényes képviselő által megfelelően meghatalmazott személy jogosult. Tagoltabb szervezeti felépítéssel rendelkező kutatóhelyek esetén a nyilatkozattételre jogosult így nagy valószínűséggel nem azonos azzal a személlyel vagy szervvel, aki ténylegesen is képes a szellemi alkotásnak a fentiekben ismertetett szempontok figyelembevételével történő értékelésére, vagy legalábbis a döntéshozónak megfelelő szakértői előkészítésre van szüksége. Mindazonáltal egyébként is indokolt, hogy a felajánlott szellemi alkotás értékelése megfelelő módon történjen, illetve az értékelés szempontjai és eredményei írásban is rögzítésre kerüljenek. Az írásbeli értékelés legfontosabb szempontjait célszerűnek tűnik a szabályzatban is rögzíteni, amelyek – figyelembe véve az egyes iparjogvédelmi alkotások oltalmazhatósági feltételeit és sajátosságait is – többek között a következőket foglalhatják magukban:

- az oltalomképesség kérdése;
- a megvalósíthatóság feltételei;
- a hasznosítás lehetőségei;
- várható műszaki-gazdasági előnyök;
- indokolt-e az eltérés a szabályzatban rögzített általános díjazási feltételektől;
- szolgálati vagy alkalmazotti jelleg megítélése;
- a szellemi alkotás értékeléséhez milyen esetleges további információk, adatok (esetlegesen külső szakvélemények) szükségesek.

Általánosan javasolható, hogy a hatékonyság szem előtt tartásával a felajánlásról való döntés előkészítése/meghozatala, az iparjogvédelmi oltalom megszerzésére vonatkozó intézkedések megtétele, a hasznosítás iránt érdeklődő partnerek felkutatása, a hasznosításra vonatkozó szerződések előkészítése egyetlen szervezeti egység vagy – megfelelő kutatóhelyi felügyelet mellett – egy meghatalmazott külső szerv hatáskörébe tartozzon, és e kérdésekkel a szervezeti egység vagy szerv egységes eljárásban foglalkozzon. A legfontosabb szempont a teljes hasznosítási folyamatot átlátni képes, megfelelő képzettséggel és képességekkel rendelkező szakemberek megléte. Sajnos ilyen szakemberek a legtöbb kutatóhelyen nem állnak rendelkezésre, így feltehetően ez a feladat csak külső erőforrás igénybevételével oldható meg, mint ahogyan erre több hazai kutatóintézet gyakorlata is példaként szolgál. A kutatóhelyen belüli szervezeti egységként történő megvalósítás mellett szólhat a kutatókkal való intenzívebb és szorosabb kapcsolattartás lehetősége, ugyanakkor a gyakran nehézkes intézményi döntéshozatali eljárás kötöttségei alóli megszabadulás és a külső pénzügyi forrásokhoz való

könnyebb hozzáférés a kiszervezés mellett szólnak. Egy ilyen megbízott külső szerv egyébként lehet non-profit szervezet vagy akár gazdasági társaság is. Arra is van hazai példa, hogy több kutatóhely közösen hozott létre egy gazdasági társaságot e feladatok ellátására. A fentiek mellett célszerűnek tűnik, hogy az ilyen módon megbízott külső szerv képviseleti joga kiterjedjen a kutatóhely szellemi alkotásokhoz fűződő jogait érintő, a kutatóhely és harmadik személyek közötti jogviszonyokra is (ideértve különösen az esetleges bitorlókkkal szembeni fellépés lehetőségét).

Akármilyen formában is történik azonban e feladat felelőségének meghatározása, mindenképpen biztosítani kell a feladat ellátásához szükséges anyagi fedezetet. Célszerű lehet a hasznosításból befolyó összeg egy részét erre a célra fordítani. Hazai kutatóhelyek gyakorlatában található példa arra, hogy ezeket a kiadásokat egy erre a célra rendelt keretből fedezik, amelynek összegét évente a költségvetésben az előző évi kiadások ismeretében tervezik, és ide folyik be a hasznosításból származó összeg egy része is.

A szellemi tulajdon védelme, oltalomszerzés

Az innovációs törvény 17. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy amennyiben azt a projekt célja, eredményének jellege lehetővé teszi, közfinanszírozású kutatás-fejlesztési támogatás esetében a pályázati kiírásban előírható, hogy a pályázó az elvárható gondossággal eljárva törekedjen a projekt keretében létrehozott eredmény magyarországi, illetve Magyarországra is kiterjedő iparjogvédelmi oltalmának megszerzésére, fenntartására, megújítására.

Ezt a rendelkezést általánosítva a szabályzatban is célszerű rögzíteni, hogy amennyiben az intézmény a jogok megszerzése mellett dönt, és a szellemi alkotás jellege ezt megkívánja (találmány, növényfajta, használati minta, mikroelektronikai félvezető termékek topográfiaja, formatervezési minta, illetve ezekhez kapcsolódó védjegyoltalomban részesíthető megjelölés), a kutatóhelynek kötelessége ésszerű időn belül a szükséges lépéseket megtenni, továbbá az általában elvárható gondossággal eljárnia a jogi oltalom megszerzése érdekében. Mivel az oltalomszerzés költségekkel jár, így természetesen az oltalom megszerzése is csak az olyan szellemi alkotások tekintetében indokolt, amelyek későbbi hasznosításából ezek a költségek közvetlenül vagy közvetve megtérülnek. Az oltalomszerzésre vonatkozó döntés meghozatalakor indokolt azt is figyelembe venni, hogy az iparjogvédelmi oltalom megszerzésével, fenntartásával, illetve megújításával kapcsolatos költségekhez pályázati úton támogatás is igénybe vehető.¹⁵

Az intézmény eltekinthet a jogi oltalomra irányuló bejelentés megtételétől, illetve a bejelentést visszavonhatja, ha a szellemi alkotást titokban tartja, és üzleti titkot képező megoldásként hasznosítja. Az intézmény e döntéséről köteles tájékoztatni a kutatót. Szem előtt kell azonban tartani, hogy az Fmtv. 14. §-a (5) bekezdésének a) pontja alapján a szolgálati találmány titokban tartására és üzleti titkot képező megoldásként való hasznosítására vonatkozó rendelkezések a szolgálati mintára nem alkalmazhatók.

Mint ahogyan arra a fentiekben már utaltunk, a Ptk. 81. §-ának (2) bekezdése alapján üzleti titoknak minősül a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sérte-

¹⁵ Lásd az egyes iparjogvédelmi oltalmak megszerzésének és fenntartásának a magyar találmányok külföldi bejelentése céljára vonatkozó támogatásáról szóló 9/2003. (II. 28.) GKM rendeletet.

né vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

A kutatót terhelő kötelezettségek a hasznosítás során

A munkaviszonyból, a közalkalmazotti és közszolgálati jogviszonyból, valamint a polgári jog általános elveiből eredő együttműködési kötelezettségen kívül indokoltnak tűnik a szabályzatban is külön rögzíteni, hogy a szellemi alkotás értékelésére, illetve a szükséges oltalmak megszerzésére irányuló intézkedések megtételét követően vagy azokkal párhuzamosan a kutatóhely és az érintett kutatók kötelesek együttműködni, és minden tőlük telhetőt megtenni a szellemi alkotás hasznosítása érdekében.

Hasznosítás

Hasznosításon az útmutató szöveggörnyezetében nem az iparjogvédelmi jogszabályokban alkalmazott hasznosítás fogalmát [lásd az Szt. 19. §-át, az Fmtv. 16. §-ának (3) bekezdését, stb.] értjük, hanem egy ennél tágabb fogalmat: ide tartozik minden olyan cselekmény, amelyet az Szt. 13. §-ának (2) bekezdése értelmében a szellemi alkotás értékesítésének kell tekinteni, azaz a szellemi alkotás tulajdonképpeni hasznosításán túlmenően ide kell érteni a hasznosításnak előnyös piaci helyzet teremtése vagy fenntartása érdekében történő mellőzését, a hasznosítás más részére történő engedélyezését, továbbá a szellemi alkotáson fennálló jogok teljes vagy részleges átruházását is.

Minden esetben a kutatóhely eseti döntése, hogy az összes körülmény mérlegelésével milyen hasznosítási forma tűnik célszerűnek. Ennélfogva nem indokolt a szabályzatba olyan jellegű rendelkezéseket felvenni, amelyek meghatároznák, hogy a kutatóhelynek esetlegesen melyik hasznosítási formát kellene előnyben részesítenie. Ugyanakkor, ha a kutatóhely már döntött a hasznosítás módjáról, akkor célszerű rögzíteni azokat az irányelveket, amelyeket az adott hasznosítási mód tekintetében szem előtt kell tartani. A hasznosítási formák közül az innovációs törvény a szellemi tulajdon hasznosító vállalkozásba történő apportálását nevesíti, de fontos szerepe van az iparjogvédelmi jogszabályok értelmében vett hasznosítás más részére történő engedélyezésének, illetve a szellemi tulajdonból eredő vagyoni jogok átruházásának is.

Hasznosítás engedélyezése (licencia adása) és a szellemi tulajdonból eredő vagyoni jogok átruházása

A szellemi alkotás hasznosítása legáltalánosabb módjának az tekinthető, amikor a kutatóhely valamely harmadik személy számára az iparjogvédelmi jogszabályok szerinti hasznosítási engedélyt (licenciát) ad. Egy kizárólagos licencia ugyan a szellemi alkotáshoz fűződő jogok átruházásához hasonló helyzetet teremt, mégis számos esetben a hasznosításra vállalkozó fél előnyben részesíti a jogátruházást. Ez utóbbi esetben még inkább körültekintően kell a díjazás meghatározása során eljárni.

Az iparjogvédelmi törvények értelmében vett hasznosításra irányuló szerződésekre (e pont alkalmazásában a továbbiakban: hasznosítási szerződés), a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozóan ezen jogszabályok is tartalmaznak diszpozitív rendelkezéseket,¹⁶ amelyek-

¹⁶ Lásd az Szt. 27–30. §-ait, a használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény 15. és 17. §-ait, az Fmtv. 21. §-át, a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény 8. §-át.

től a felek egyező akarattal eltérhetnek, ha a jogszabály az eltérést nem tiltja. E szerződésekre háttérjogszabályként a Ptk. rendelkezései az irányadók.

A hasznosítási szerződés megkötésekor is megfelelően figyelemmel kell lenni a kutatási szerződés kapcsán már felsorolt szempontokra. További említést érdemlő szerződéses kikötések lehetnek

- a hasznosítási engedély terjedelmének pontos meghatározása;
- a hasznosítási engedély kiterjedése időben és térben, a kizárólagosság vagy nem kizárólagosság rögzítése;
- további hasznosítási engedély biztosítása a licenciavevő számára;
- a licenciavevő hasznosítási és továbbfejlesztési kötelezettsége;
- felelősségi kérdések.

A fenti szerződéses kikötések közül mindenképpen figyelmet érdemelnek a kutatóhely felelősségvállalásával kapcsolatos kérdések. Az Szt. 28. §-ának (1) bekezdése diszpozitív rendelkezésként előírja, hogy a szabadalmas (jelen esetben a kutatóhely) a hasznosítási szerződés egész tartama alatt szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs a szabadalomra vonatkozó olyan joga, amely a hasznosítást akadályozza vagy korlátozza. Erre a szavatosságra az eladónak a tulajdonjog átruházásáért való szavatosságára irányadó szabályokat kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a hasznosító elállás helyett a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja. Ugyane § (2) bekezdése alapján a kutatóhely szavatol azért is, hogy a találmány műszakilag megvalósítható. Erre a szavatosságra a hibás teljesítés jogkövetkezményeire irányadó szabályokat kell alkalmazni. Az Szt. háttérjogszabályként a Ptk.-ra utal vissza.

A Ptk. kellék- és jogszavatosságra vonatkozó rendelkezéseinek a szellemi alkotásokra történő alkalmazásánál a szerződésben figyelemmel kell lenni a szellemi alkotások sajátosságaira is. A technika állására vonatkozó legalaposabb kutatás sem tudja például garantálni, hogy egy találmány esetében valóban minden újdonságrontó tény feltárásra került-e, és esetlegesen a későbbiekben harmadik személy a szabadalommal szemben nem fog-e fellépni. Az újdonságkutatás ugyanis többnyire olyan adatbázisok alapján folyik, amelyek üzemeltetői kizárják a korlátlan felelősségüket. Mivel tehát a kutatóhely olyan adatok alapján dolgozik, amelyeknek szolgáltatói sem vállalnak teljes jogszavatosságot, így indokolatlan, hogy a kutatóhely abszolút felelősséget vállaljon a jogszavatosság tekintetében. Egy olyan rendelkezés beiktatása tűnik célszerűnek, amelyben a kutatóhely kizárja a felelősséget olyan okok vonatkozásában, amelyekről a szerződés aláírásának időpontjában nem tudott vagy a tőle elvárható gondosság mellett nem kellett, hogy tudjon. A kellékszavatosság kapcsán is indokolt körültekintően eljárni. A kutatóhely ugyan nem korlátozhatja a felelősségét a szellemi alkotás műszaki megvalósíthatóságára vonatkozóan, de mindenképp indokolt a termékfelelősség kizárása.

Mindezekre tekintettel egy olyan szerződéses rendelkezés beiktatása javasolt, amely szerint a kutatóhely kijelenti, hogy a legjobb tudomása szerint a szellemi alkotás alkalmas arra, hogy a műszaki leírásban meghatározott gyakorlati hasznosítás megvalósulhasson, továbbá, hogy a szellemi alkotáson harmadik személynek nincs olyan jogosultsága, amely ezen szellemi alkotáshoz fűződő jogoknak a szerződő fél részére történő engedélyezését vagy a szellemi alkotás gyakorlati hasznosítását bármilyen formában korlátozná, vagy kizárná. Ez a felelősségvállalás nem terjed ki a gyakorlati hasznosítást vagy a jogszerzést kizáró olyan okra, amelyről a kutatóhely a szerződés aláírásának időpontjában nem tudott vagy a tőle elvárható gondosság mellett nem kellett tudnia.

Hasznosító vállalkozás alapítása

Az innovációs törvény 19. §-ának (1) bekezdése a költségvetési szervként működő kutatóhelyek részére kifejezetten is lehetővé teszi a hasznosító vállalkozásokban történő részesedésszerzést oly módon, hogy a szellemi alkotást nem pénzbeli hozzájárulásként gazdasági társaság (hasznosító vállalkozás) tulajdonába adhatja (apportálhatja).

Az apportálás egyik előfeltétele, hogy a kutatóhely rendelkezzen az innovációs törvény 18. §-a szerinti szellemi tulajdon-kezelési szabályzattal. Az innovációs törvény 19. §-ának további bekezdései ugyanakkor az apportálásnak további feltételeit is megállapítják. Hasznosító vállalkozás – amennyiben határozott időre alapítják – három évnél rövidebb időre nem hozható létre. Költségvetési szerv olyan határozott időre létrejött vállalkozásban, amelynek a létesítő okiratában meghatározott megszűnési időpontig a tervezett belépéstől, illetve részesedésszerzéstől számított három évnél kevesebb van hátra, tagsági jogviszonyt nem létesíthet, illetve részesedést nem szerezhethet. A költségvetési szerv felelőssége nem haladhatja meg vagyoni hozzájárulásának mértékét, az osztalékból való részesedése pedig nem lehet annál kisebb arányú, azaz hasznosító vállalkozás gyakorlatilag csak korlátolt felelősségű társasági vagy részvénytársasági formában hozható létre.

Az innovációs törvény 19. §-ának (5) bekezdésében foglalt további megszorítás, hogy költségvetési szerv hasznosító vállalkozásba pénzbeli hozzájárulást csak akkor teljesíthet, ha az egy naptári évben összesen teljesített pénzbeli hozzájárulások összege nem haladja meg a költségvetési szerv előző évi költségvetési beszámolójában kimutatott vállalkozási tevékenység eredményének ötven százalékát. A hasznosító vállalkozás létesítő okirata nem írhat elő pótbefizetési kötelezettséget a részt vevő költségvetési szerv terhére. Mivel a mellékszolgáltatás nyújtására vonatkozó kötelezettségvállalást e törvény nem tiltja, így vélhetően erre lehetőség van. A költségvetési szerv a hasznosító vállalkozásban fennálló tagsági viszonyát, illetve részesedését csak az azt megtestesítő vagyoni jogok értékének könyvvizsgáló általi megállapítását követően, és legalább a megállapított értéken történő visszerhes átruházással szüntetheti meg vagy csökkentheti, továbbá a költségvetési szerv évente jelentést készít felügyeleti szerve részére arról, hogy az általa alapított vagy a részvételével működő hasznosító vállalkozásokban hogyan valósultak meg a hasznosítási célok.

A felelősség korlátozására és a pótbefizetés tilalmára vonatkozó rendelkezések értelemszerűen irányadók a költségvetési szerv által létrehozott vagy a részesedésével működő hasznosító vállalkozás által további gazdálkodó szervezet alapítása, illetve gazdálkodó szervezetben történő részesedés szerzése esetén is, továbbá mindazon esetekben, amikor a hasznosító vállalkozás közvetett részesedésével működő gazdálkodó szervezet alapít gazdálkodó szervezetet vagy szerez gazdálkodó szervezetben részesedést. Mindazonáltal a hasznosító vállalkozás a kutatóhelyen létrehozott szellemi alkotást nem apportálhatja.

A hasznosító vállalkozásban történő részesedésszerzés és ennek kezelése során mindenestre figyelemmel kell lenni az Áht. és más vonatkozó költségvetési-pénzügyi jogszabályok, valamint a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: Gt.) vonatkozó rendelkezéseire is. Az Áht. 108. §-ának (3) bekezdése előírja például, hogy az apport, illetve a tulajdonrész megszüntetése, illetve csökkentése csak könyvvizsgáló által meghatározott értéken történhet. Az Áht. 95/A–95/B. §-ai pedig a könyvvizsgáló és a felügyelő bizottság választásáról rendelkeznek. Szellemi tulajdon apportjánál különösen figyelni

kell arra, hogy a társaság létesítő okirata, illetve az ennek mellékletét képező apportlista az apport tárgyát egyértelműen határozza meg.¹⁷

A hasznosító vállalkozás létrehozása nem jelenti azt, hogy a kutatóhely és a társaság viszonya kizárólag a tulajdonosi jogviszonyra korlátozódna. Ellenkezőleg: ameddig a hasznosító vállalkozás a szellemi alkotásból egy piacképes terméket képes létrehozni, igen szoros együttműködésre van szükség. Az együttműködés egyik formája lehet az innovációs törvény 21. §-ában rögzített lehetőség is, amelynek alapján a költségvetési kutatóhely közalkalmazotti jogállású munkatársa a hasznosító vállalkozásnak – a munkáltató előzetes írásbeli hozzájárulásával – tagja vagy vezető tisztségviselője lehet, illetve azzal munkavégzésre irányuló további jogviszonyt létesíthet.

A hasznosító vállalkozások kapcsán mindenképpen említést érdemel a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tao. tv.) 2005. január 1-jén hatályba lépett módosítása. A Tao. tv. 7. §-a (1) bekezdésének *sz*) és *t*) pontjai alapján a kis- és középvállalkozásnak minősülő adózónál az adóalap csökkenthető a szabadalom, a használati és formatervezési mintaoltalom magyarországi megszerzésének és fenntartásának költségével, valamint adóalap-csökkentő tényező az alapkutatás, az alkalmazott kutatás vagy a kísérleti fejlesztés közvetlen költsége is.

Lemondás a szellemi alkotáshoz fűződő jogokról

Az Szt. 11. §-a alapján a szolgálati találmánnyal a feltaláló rendelkezhet, az alkalmazotti találmányra pedig a szabadalom a feltalálót a munkáltató hasznosítási jogának terhe nélkül illeti meg, ha a munkáltató ehhez hozzájárul. Figyelemmel kell lenni azonban az Szt. 12. §-ának (4) bekezdésére, amely előírja, hogy szolgálati találmány esetén a munkáltató a szabadalom megadását kizáró eljárási cselekmény vagy szándékos mulasztás előtt köteles felajánlani a feltalálónak a szabadalmi igény ingyenes átruházását, az alkalmazotti találmány tekintetében érvényesülő hasznosítási jog kikötésével vagy anélkül. Ezeket a rendelkezéseket az egyéb iparjogvédelmi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében is megfelelően alkalmazni kell.

A kutatóhely érdekében a szabályzatban előírható, hogy amennyiben a kutatóhely a szellemi alkotáshoz kapcsolódó jogairól az eljárásnak bármely szakaszában lemond, úgy a kutatót mindezen jogok ingyenesen megilletik azzal, hogy az esetleges bármely további hasznosítás nyereségéből az intézmény igényt tarthat a lemondás időpontjáig keletkezett készkiadásainak mértékéig terjedő részre, vagy akár a tényleges bevétel meghatározott százalékára.

A kutatóhely ilyen jellegű igényét az Szt. alapján indokoltnak kell tekinteni. A szolgálati találmány esetén ugyanis az Szt. 10. §-ának (1) bekezdése alapján *ex lege* jogutódlással a kutatóhelyet illeti meg a találmányra vonatkozó szabadalom joga. A kutatóhely pedig, miután nyilatkozat megtételével immár ténylegesen is rendelkezik a találmányra vonatkozó ezen jogosultsággal, maga dönti el, hogy milyen módon ruházza át ezt másra, adott esetben akár az azt létrehozó kutatóra is. Amennyiben a kutatóhely nem kíván élni az említett jogával, és a kutató teszi meg a bejelentést a szabadalmi oltalom megszerzése iránt, az úgy tűnhet, mintha a feltaláló az alkotás létrehozásával szerezte volna meg a szabadalomhoz való jogot, és ez a szabadalmi bejelentés megtételéig is folyamatosan őt illette volna meg, valójában ez a jog a megalkotás pillanatában átszállt a kutatóhelyre, és a kutatóhely ezt a jogot a kötelmi jog rendelkezései alapján átruházza. Márpedig a kötelmi jog alapján a jogátruházás ellenszolgáltatás-

¹⁷ BH 2002.193.

hoz is köthető, amelynek összege – a feltűnő értékaránytalanság tilalmát leszámítva – szabadon megállapítható. Jelen esetben azonban – tekintettel az átruházott jog jellegére, illetve, hogy a hasznosításból származó bevétel rendkívül bizonytalan – az értékarányosság megállapítása komoly nehézségekbe ütközne. Mivel az Szt. ezen rendelkezései a többi iparjogvédelmi oltalmi forma tekintetében is megfelelően alkalmazandók, így ez a szabályozás valamennyi szellemi alkotásra kiterjedhet.

Alkalmazotti jellegű szellemi alkotások esetében hasonló a helyzet, bár a kutatóhely csak egy erősen korlátozott hasznosítási jogot szerez. A korábbiakban kifejtettek alapján nem tartható kizártnak, hogy a kutatóhely ezen hasznosítási jogáról való lemondás ellenértékeként igényt tartson a hasznosításból származó bevétel bizonyos hányadára, ez azonban nem érheti el azt a százalékos arányt, amely a szolgálati jellegű szellemi alkotás hasznosításáról való lemondás ellenértékeként kerül a szabályzatban meghatározásra.

3. A szerzői művekre vonatkozó eljárás

A szerzői művek tekintetében az iparjogvédelmi alkotásokra meghatározott fenti eljárásrendet az e pont szerinti eltérésekkel javasoljuk alkalmazni.

A szerzői mű ismertetése

Az Szt. 30. §-ának (1) bekezdése alapján munkaviszonyban, közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban, szolgálati viszonyban, vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag esetében az adott jogviszonyból eredő kötelezettséggel összefüggésben alkotott művek tekintetében főszabályként a mű átadásával szerzi meg a munkáltató a szerzői vagyoni jogokat.

Az eljárás legelső szakasza a létrehozott szerzői műnek a kutatóhely részére történő átadása. Az Szt. ugyan nem rendelkezik arról, hogy mikor kell ennek az ismertetésnek megtörténnie, de a bizonytalanságok elkerülése érdekében indokolt a szabályzatban rögzíteni, hogy a kutató a szerzői művet annak megalkotását követően haladéktalanul köteles a munkáltatónak átadni. Célszerűnek tűnik, hogy a szabályzat a szerzői művek ismertetéséhez is – az iparjogvédelmi alkotásoknál említettekhez hasonló – formanyomtatványokat rendszeresítsen a következő tartalommal:

- a szerzői mű rövid leírása/bemutatása;
- a szerzői mű létrehozásában közreműködő alkotó(k) neve, a szerzői mű létrejöttkor az intézménnyel fennálló jogviszony megjelölése (utalni kell a munkaviszonyból folyó kötelezettségként történő létrehozás elismerésére is);
- ha a szerzői művet többen hozták létre, valamennyi közreműködő neve és a létrehozásban való közreműködésük aránya;
- a szerzői műre vonatkozóan, illetve azzal összefüggésben használnak-e olyan megkülönböztető képességgel rendelkező megjelölést, amely esetleg alkalmas arra, hogy védjegytalomban tárgyát képezze;
- a szellemi alkotás létrehozása során milyen ráfordítások történtek, az esetlegesen bevont külső erőforrások megnevezésével;
- a szerzői mű létrehozásához felhasználtak-e valamilyen külső személytől/szervezettől származó anyagot vagy felszerelést;
- létezik-e olyan szerződés vagy egyéb kötelezettség, amely hatással lehet a szerzői jogokra;

- az alkotó(k) rövid állásfoglalása a hasznosítási kilátásokról, illetve, hogy van-e, és ha igen, honnan mutatkozik érdeklődés a hasznosításra.

Döntés a kutató által átadott szerzői műről

Mivel a kutatóhely a szerzői mű átadásával a vagyoni jogokat jogszabály erejénél fogva megszerzi, így nincs szükség külön aktusra ahhoz, hogy a kutatóhely ezekkel a jogokkal rendelkezessen. A szerző részéről történő ismertetés után a kutatóhelynek döntenie kell arról, hogy elfogadja-e a szellemi alkotást, és maga gondoskodik a hasznosításról, vagy pedig azt visszautasítja, aminek következtében a szerző szabadon rendelkezhet a szellemi alkotással. Ugyanakkor az átadást követően a kutatóhelynek célszerű mérlegelnie, hogy a rendelkezésre álló infrastruktúra, anyagi és szellemi erőforrások figyelembevételével képes-e a mű sikeres hasznosítására. Amennyiben nem, a kutatóhely az átadással megszerzett jogokat az Szjt. rendelkezéseivel összhangban a kutatóra visszaruházhatja.

Speciális szabályokat állapít meg az Szjt. 49. §-a a szerződés alapján jövőben megalkotandó műre (például a szerzőtől „megrendelt” oktatási jegyzet) vonatkozóan. Az átadott mű elfogadásáról a felhasználó – azaz a kutatóhely – a mű átadásától számított két hónapon belül köteles nyilatkozni. A kutatóhely a művet kijavításra visszaadhatja, ez esetben a határidő a kijavított mű átadásától számít, az elkészült művet indokolt esetben – megfelelő határidő tűzésével – a szerzőnek kijavítás végett ismételtén is vissza lehet adni. Ha a kutatóhely az elfogadásra nyitva álló határidőn belül nem nyilatkozik, a művet elfogadottnak kell tekinteni. Célszerű lehet e jövőben megalkotandó művekre vonatkozó kijavítási-elfogadási rendet is a szabályzatban rögzíteni.

Hasznosítás

A hasznosítás körébe tartozik szerzői művek esetében a vagyoni jogok átruházása, valamint a mű felhasználásának engedélyezése. A szerzői művek legjellemzőbb felhasználási módjai a következők:

- *a többszörözés*, azaz a mű bármely – közvetve vagy közvetlenül megvalósuló – rögzítése, akár véglegesen, akár időlegesen, valamint egy vagy több másolat készítése a rögzítésről, történjen az bármilyen célból (pl. nyomtatással megvalósuló mechanikai, filmes vagy mágneses rögzítés és másolatkészítés, hang- vagy képfelvételek előállítás, sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánosságához történő közvetítés céljából történő rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítás);
- *a terjesztés*, vagyis a mű eredetijének és másolatainak a közönség számára adásvétel vagy a tulajdon egyéb átruházása révén történő hozzáférhetővé tétele – alapvetően a dologi műpéldányok vonatkozásában. A terjesztés tipikus módja továbbá a műpéldány(ok) bérbeadása, az országba forgalomba hozatali céllal történő behozatala (importjog) és haszonkölcsönzése;
- *a nyilvános előadás*, vagyis a mű érzékelhetővé tétele jelenlévők számára a nyilvánosság számára hozzáférhető helyen vagy bármely más helyen, ahol a családon és annak társasági, ismerősi körén kívüli személyek gyűlnek vagy gyűlhetnek össze (pl. színpadi előadás, hangverseny, szavalóest, felolvasás, filmalkotás vetítése, stb.);

- a nyilvánossághoz közvetítés sugárzással vagy másként, azaz a mű érzékelhetővé tétele távollévők számára hangoknak, képeknek és hangoknak vagy technikai megjelenítésüknek vezeték vagy más hasonló eszköz nélkül megvalósuló átvitelével (földi sugárzás). Sugárzás útján megvalósuló műfelhasználásnak minősül a műholdas sugárzás, a kódolt sugárzás, a vezeték útján – vagy bármely más hasonló eszközzel vagy módon – történő műsorközvetítés. Ide tartozik az az eset is, amikor a művet úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg (internetes hozzáférhetővé tétel);
- a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése. Ennek két formáját szabályozza a törvény: az egyik a sugárzott művek nem egyidejű vagy változtatással megvalósuló átvitele (pl. egy film későbbi időpontban más televízió-szervezet által történő továbbközvetítése), a másik a sugárzott művek egyidejű, vezetékes vagy más hasonló módon történő változatlan és csonkítatlan továbbközvetítése (a gyakorlatban a kábeltelevíziós társaságok által történő egyidejű továbbközvetítés);
- az átdolgozás, vagyis a mű minden olyan megváltoztatása, amelynek eredményeként az eredeti műből származékos mű jön létre (pl. a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása).

V. A szellemi vagyon nyilvántartása

A kutatóhelyen létrejött vagy ellenszolgáltatás fejében megszerzett szellemi alkotások könyv szerinti értékét azon kimutatott költség- és ráfordításelemek szolgáltatják, amelyek létrehozásuk/megszerzésük során felmerülnek, azaz a szellemi alkotás közvetlen önköltségét alkotják. A kutatóhelyeknek – összhangban a számvitelről szóló 2000. évi C. törvénnyel és az államháztartási szervezetek beszámolási és könyvvézési sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelettel – megfelelő formában és részletezettséggel kell az említett költség/ráfordítás elemek nyilvántartásáról gondoskodniuk, amit önköltségszámítási rendjük alapján végeznek. Az önköltségszámítási szabályzat rendelkezik többek között arról, hogy a kutatási témához közvetlenül nem kapcsolódó (közvetett) költségek (pl. laborvilágítás) közül melyeket és milyen módszerrel lehet a kutatási témák között közvetlen költségként felosztani. Ezzel egyidejűleg alapvetően szükség van az alap- és alkalmazott kutatás, valamint a kísérleti fejlesztés költségeinek elkülönített gyűjtésére, mert a számviteli szabályozás szerint csak a kísérleti fejlesztés költségei aktiválhatók, azaz vehetők figyelembe vagyonelemként.

A fentiek szerinti számviteli nyilvántartáson túlmenően célszerűnek tűnik egy ettől különböző, gyakorlatias szempontokat követő nyilvántartás, azaz egy bármikor könnyen áttekinthető szellemi tulajdoni portfólió vezetése is. A lehetséges hasznosítási szempontokat szem előtt tartó ilyen nyilvántartás naprakész vezetéséért a IV. 2. pontban hivatkozott belső szervezeti egység vagy külső megbízott szerv lehet felelős.

VI. A hasznosításból befolyó díjak megosztása, a kutatók motiválása

A kutató díjazásra vonatkozó igénye

A hasznosításból befolyó díjjal a kutatóhely rendelkezik, ugyanakkor nem hagyhatók figyelmen kívül az iparjogvédelmi törvényeknek és az Sztj.-nek a szellemi alkotás létrehozói-nak díjazására vonatkozó rendelkezései.

Az Szt. 13. §-ának rendelkezései alapján a szolgálati találmány értékesítése [lásd a IV. 2. pontban írottakat] esetén a feltalálót találmányi díj illeti meg. A feltalálót a hasznosítás, az egyes hasznosítási engedélyek és az átruházás esetén külön-külön, valamint a hasznosítás ellenérték nélküli engedélyezése és az ingyenes átruházás esetén is megilleti a találmányi díj.¹⁸ A feltaláló díjazására a munkáltatóval, a hasznosító szabadalmastárssal, illetve a jogszerzővel kötött szerződése – a találmányi díjszerződés – az irányadó. A hasznosítás ellenében járó találmányi díjnak arányban kell állnia azzal a díjjal, amelyet – a találmány tárgya szerinti műszaki területen kialakult licencforgalmi viszonyokra figyelemmel – szabadalmi licencszerződés alapján a találmány hasznosítására adott engedély fejében a munkáltatónak, illetve a hasznosító szabadalmastárssal fizetnie kellene. A hasznosítás engedélyezése, illetve a szabadalom átruházása esetén a találmányi díjnak a hasznosítási engedély, illetve az átruházás ellenértékével, vagy a hasznosítás ellenérték nélküli engedélyezéséből, illetve az ingyenes átruházásból származó gazdasági előnnyel kell arányban állnia.

A fentiek szerinti – és számos európai országban alkalmazott – ún. licencianalógia módszere széleskörű lehetőségeket biztosít a kutatóhely és a kutató számára a díjazás meghatározása tekintetében, hisz a licenciadíj megállapítására nincs jogszabályi előírás. A licenciadíj lehet százalékos arányú (*royalty*), de lehet egy összegben meghatározott (*lump sum*) is. A licencianalógia módszerének alkalmazásával a találmányi díj maximumának előzetes meghatározása is összeegyeztethető, ha a licencakereskedelmi viszonyok ismeretében nagy bizonyossággal megállapítható a technológiának a piacon elérhető legmagasabb értéke.¹⁹

Az Szt. 15. §-a lehetővé teszi olyan találmányi díjszerződés megkötését is, amelyben meghatározott összegű díjat állapítanak meg a feltaláló jövőben megalkotásra, illetve értékesítésre kerülő találmányaival kapcsolatban (kockázatmegosztásra irányuló találmányi díjszerződés). A használati minta feltalálójának, a topográfia és a formatervezési minta szerzőjének díjazására az iparjogvédelmi jogszabályok az Sztj.-nek a feltaláló díjazására vonatkozó szabályait rendelik megfelelően alkalmazni. A növényfajta nemesítőjét megillető nemesítői díjra szintén a találmányi díjra vonatkozó ezen rendelkezések az irányadóak. 2004. május 1-jével hatályon kívül helyezésre került az a – gyakran bizonytalan jogi helyzetet eredményező – rendelkezés, amely a nemesítőnek lehetőséget biztosított arra, hogy válasszon a nemesítői díj és a növényfajta állami elismeréséről szóló jogszabályok szerinti díjazás között. A találmányi díjszerződést, az alkalmazotti találmány hasznosítása esetén járó díjazásra irányadó szerződést, valamint a szolgálati és az alkalmazotti találmánnyal kapcsolatos, e törvényben előírt ismertetést, nyilatkozatot, értesítést és tájékoztatást írásba kell foglalni.

Az Sztj. 16. §-ának (4) bekezdése szerint a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz

¹⁸ A találmányi díj iránti igényt nem érinti, ha a termékben vagy az eljárásban egy vagy több igényponti jellemzőt a feltaláló által rendelkezésre bocsátott javított jellemzővel helyettesítettek.

¹⁹ Lásd: Jelentés a szolgálati és alkalmazotti találmányokra vonatkozó szabályozás felülvizsgálatával foglalkozó munkacsoport tevékenységéről és következtetéseiről (szerk.: dr. Ficsor Mihály) Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2000. december.

kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. Lényeges az Sztj. indokolásának megállapítása, amely szerint „a felhasználáshoz kapcsolódó bevétel fogalma szélesebb, mint a felhasználásból származó bevételé, kiterjed pl. a felhasználáshoz kapott szponzori vagy egyéb támogatásra is. A díjazásnak a bevétellel való arányba állítása azt is kifejezi, hogy a felhasználás veszteségsége nem emészti el a szerző díjazás iránti igényét”. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozással mondhat le.

Az Sztj. 30. §-ának (3) bekezdése értelmében a szerzőt megfelelő díjazás illeti meg akkor is, ha munkáltatója a tőle megszerzett vagyoni jogokat másra átruházza, vagy a mű felhasználására másnak engedélyt ad. A szolgálati művek szerzőinek díjazására vonatkozó általános szabály azonban nem vonatkozik a szoftverre és az adatbázisra. Az Sztj. 58. §-ának (4) bekezdése és 61. §-ának (3) bekezdése szerint ugyanis a munkáltató a szolgálati műnek minősülő szoftver vagy adatbázis felhasználásának engedélyezése, illetve vagyoni jogainak átruházása esetén nem köteles díjat fizetni a szerzőnek. Az e szabálytól eltérő tartalmú szerződés megkötését azonban az Sztj. nem tiltja.

A fentieket összefoglalva tehát megállapítható, hogy a kutatót megillető díj mértékét a jogszabályok nem határozzák meg, a díjazás a felek közötti megállapodás tárgyát képezi, csupán az arányosság követelményének kell eleget tennie. Az egyedi tárgyalásokkal és a szerződéskötésekkel járó költség és bizonytalanság egyaránt csökkenthető, ha a szabályzat rögzíti, hogy a felek közötti jogviszonyt szabályozó általános szerződési feltételként pontosan milyen mértékű díjazásra is jogosult a kutató. Mivel a díjazás mértéke a szellemi alkotások típusai és az alkalmazási területek szerint is rendkívül eltérő lehet, illetve nagymértékben függ attól is, hogy az egyes kutatóhelyek milyen módon kívánják kutatóikat az eredményesebb munkavégzés érdekében motiválni, ezért az útmutató nem kíván „díjkulcsokat” meghatározni.²⁰ Mindazonáltal talán érdemes a 2002-ben hatályba lépett német jogi szabályozásra utalni,²⁰ amely például az egyetemi kutatók szolgálati találmányainak értékesítéséből származó bruttó bevétel 30%-át határozza meg találmányi díjként.

Az Szt. 15. §-ának (2) bekezdése alapján semmisnek minősülne ugyanakkor egy olyan rendelkezés a szabályzatban, amelyben a kutató előre lemond találmányi díjigényéről. Ezzel szemben nem semmis, csupán megtámadható lenne az olyan kikötés, amely esetleg a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között feltűnően nagy értékaránytalanságot eredményezne. Az arányosság kérdése kapcsán a Legfelsőbb Bíróság ugyanakkor egy eseti döntésében²¹ megállapította, hogy a találmányi díjszerződések az átlagosnál nagyobb kockázatot hordoznak, és ezért az ellenszolgáltatás (a díj) mértékének meghatározásánál a hagyományos értelemben vett forgalmi értékviszonyok nem jöhetnek szóba.

Az Szt. 16. §-ának (1) bekezdése alapján a találmány szolgálati vagy alkalmazotti jellegével, a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy az alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos viták bírósági útra tartoznak.

Röviden mindenképp ki kell térni azokra az árujelzőkre és védjegyekre is, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a kutatóhelyen létrehozott valamely egyéb szellemi alkotáshoz, és amelyek felett a kutatóhely a szabályzat rendelkezései alapján szerzett jogosultságot. Ezek természetszerűleg osztják annak a szellemi alkotásnak a jogi sorsát, amelyhez kapcsolódóan azokat létrehozták, azzal együtt kerülnek átruházásra, és adott esetben jelentős vagyoni érté-

²⁰ § 42 des Gesetzes über Arbeitnehmererfindungen (ArbNErfG) – A munkavállalók találmányairól szóló törvény 42. §-a.

²¹ BH 1989. 227.

kük is lehet. Noha nincs olyan iparjogvédelmi jogszabályi rendelkezés, amely ilyen esetekre a kutatóhely számára díjfizetési kötelezettséget írna elő a kutató javára, de – figyelemmel arra is, hogy a kutatóhely megszerzésének alapja általában valamely munkavégzésre irányuló jogviszonyt szabályozó általános szerződési feltétel – indokolt és célszerű, hogy az átruházásból vagy a hasznosítási szerződésből eredő bevételből a kutató is részesedjen. Ennek mértékét a szabályzatban is meg kell határozni.

Díjmegosztás

Ha a hasznosítás a kutatóhely számára bevételt eredményez, főszabályként célszerű a kutató díjazását a hasznosításból befolyó összeg meghatározott százalékában rögzíteni. A számítás alapjául a hasznosításból befolyó összeg bruttó vagy nettó értéke is szolgálhat. Mint azt a fentiekben már jeleztük, a német szabályozás a találmány értékesítéséből származó bruttó bevételből, míg az amerikai egyetemi szabályzatok a nettó összegből indulnak ki.

A díjszámítás alapjául a következő bevételek szolgálhatnak:

a) hasznosító vállalkozás alapítása esetén a vállalkozás adózott nettó nyereségének a kutatóhelyet megillető része, illetve a vállalkozás működésének első éveiben a vállalkozás nettó árbevétele (tekintettel arra, hogy ebben az időszakban a vállalkozás valószínűleg nem ér el nyereséget);

b) hasznosítási vagy átruházási szerződés esetén a jogátruházás ellenértékeként a hasznosítási/átruházási szerződésben a licenciavevő/vevő által a kutatóhelynek fizetendő díj, a licenciavevő/vevő által a kutatóhely javára teljesített bármilyen kifizetés és pénzben kifejezhető más előny, ideértve a licenciavevő/vevő által kibocsátott részvényeket, illetve kialakított üzletrészeket is, ide nem értve azonban a vevő/licenciavevő által kutatási vagy egyéb szerződések alapján a kutatóhelynek biztosított eszközöket, szolgáltatásokat, illetve jogokat.

Ha a nettó összegből szeretnénk a kutató részesedését meghatározni, a befolyó összegből az adott szellemi alkotás értékelésével, valamint a jogi oltalom megszerzésére és hasznosítására irányuló eljárással kapcsolatos költségeket le kell vonni. E költségeken érteni kell a szabadalmi hivatalok előtt eljáró képviselőknek, a technológiamedezsereknek és más külső szakértőknek a díjazását, valamint a kutatóhelynek az eljárással kapcsolatban felmerült valamennyi készkiadását is.

A fentiek szerint meghatározott összeg a szabályzatban rögzített százalékos arányban osztható meg a szellemi alkotás létrehozásában közreműködő kutatók, a kutatóhely innovációs kerete (ha létrehoznak ilyet) és a kutatóhely, valamint annak szervezeti egységei (pl. intézetei, tanszékei) között. A külföldi (amerikai) gyakorlat alapján megfontolandó a megosztás alapjául szolgáló százalékok oly módon történő rögzítése a szabályzatban, hogy bizonyos bevételi értékhatár eléréséig a kutató nagyobb arányban részesedik a bevételből, míg ezen érték elérése után a kutatóhely és szervezeti egységeinek részesedési aránya nő.

A kutatók díjazását illetően indokolt azonban rögzíteni, hogy a szabályzatban megállapított százalékos arányoktól, illetve értékektől a kutatóhely és a kutatók közötti díjszerződés kifejezett rendelkezésével – tekintettel elsősorban a kutató által a hasznosítás sikeréhez való hozzájárulás mértékére – a kutató javára el lehet térni. Amennyiben pedig a szellemi alkotások időben elhúzódó gazdasági hasznosulására lehet számítani (pl. hasznosító vállalkozás lét-

rehozása), célszerű a kutatót már a hasznosítás megkezdésekor egy egyösszegű díjazásban részesíteni.

A kutatót megillető díjazás mértékét a szabályzatban azokra az esetekre is rögzíteni kell, amikor a szellemi alkotás hasznosítása nem eredményezett bevételt a kutatóhely számára, illetve a szellemi alkotást a kutatóhely saját tevékenységi körében hasznosította.

A kutatók más vagyoni és erkölcsi elismerése

A kutatók további elismerése érdekében a szabályzatban rögzíthető, hogy a kutatókat, valamint a találmányok hasznosításában közreműködő személyeket a kutatóhely vezetője jutalomban részesítheti, az arra érdemes személyeket javasolja országos szintű díjazásban részesíteni.

VI. A szabályzat megsértése

Amennyiben a szabályzat hatálya alá tartozó kutató a szabályzat tárgyát képező bármely szellemi alkotást a szabályzatban meghatározott módon nem jelenti be, illetve a kutatóhely javára nem ajánlja fel, úgy az egyéb, így különösen munkajogi és polgári jogi jogkövetkezmények (pl. rendkívüli felmondás, fegyelmi és kártérítési felelősség stb.) alkalmazásán túlmenően a kutatóhely követelheti, hogy e személy a szellemi alkotáshoz fűződő valamennyi jogát a kutatóhelyre ruházza át, illetve a szellemi alkotás bármilyen módon történő hasznosításából az eddig az időpontig származó nettó (adózott) nyereségének meghatározott hányadát a kutatóhely részére fizesse meg.

Célszerű a szabályzatban kitérni arra, hogy amennyiben a kutató a szabályzat szerinti eljárás során a kutatóhely nevében eljáró bármely szerv vagy személy döntését sérelmesnek tartja, meghatározott határidőn belül a kutatóhely vezetőjétől kérheti annak felülvizsgálatát. Ezen túlmenően a szabályzattal, valamint annak végrehajtásával kapcsolatos jogviták tekintetében a vonatkozó jogszabályi rendelkezések az irányadóak.

VII. A szabályzat elfogadása és hatálybalépése

Az innovációs törvény 18. §-ának (4) bekezdése alapján a szabályzatot a költségvetési szerv vezetője, közalapítvány esetében a kezelő szerv (szervezet), közhasznú társaság esetében a legfőbb szerv hagyja jóvá. A jóváhagyásra jogosult ezt a hatáskörét nem ruházhatja át.

Olyan szellemi alkotásokra, amelyek esetében az azokhoz fűződő különböző jogokat már a szabályzat hatálybalépése előtt megszerezte a kutatóhely, a szabályzat rendelkezéseit csak akkor lehet alkalmazni, ha a jogosult a szabályzat hatálya alá rendeléshez utólagosan írásban kifejezetten hozzájárult. A szellemi alkotás létrehozóit, korábbi jogosultjait ugyanis a kutatóhellyel szemben szerződés vagy jogszabályi diszpozitív rendelkezések alapján olyan jogok illethetik meg, illetve kötelezettségek terhelhetik, amelyek adott esetben nincsenek összhangban a szabályzat rendelkezéseivel. A szabályzat rendelkezései pedig nem módosíthatják ezeket a jogviszonyokat. Annak érdekében pedig, hogy általános szerződési feltételként a szabályzat hatálya a szabályzatban megjelölt személyi körre ténylegesen is kötelező legyen, a lehető legrövidebb időn belül gondoskodni kell arról, hogy a kinevezési okmányok, munkaszerződések, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt létrehozó szerződések megfe-

elően módosításra kerüljenek, valamint az érintett hallgatók a vonatkozó nyilatkozatot írásban megtegyék.

A szabályzat elfogadásának, illetve hatálybalépésének időpontja kapcsán érdemes szem előtt tartani az innovációs törvény 12. §-ának g) pontjában foglalt rendelkezést, amely alapján 2006. január 1-jét követően a kutatóhely közfinanszírozású támogatás elnyerésére csak akkor pályázhat, ha rendelkezik szellemitulajdon-kezelési szabályzattal.

Jogszabályok²²

A szellemi tulajdon védelmét érintő jogszabályok

2002. évi LI. törvény az új növényfajták oltalmára létesült Nemzetközi Egyezmény Genfben, 1991. március 19-én felülvizsgált szövegének kihirdetéséről
2002. évi L. törvény az európai szabadalmak megadásáról szóló 1973. október 5-i Müncheneri Egyezmény (Európai Szabadalmi Egyezmény) kihirdetéséről
2001. évi XLVIII. törvény a formatervezési minták oltalmáról (Fmtv.)
1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Szt.)
1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról
1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról (Szt.)
1991. évi XXXIX. törvény a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról
1991. évi XXXVIII. törvény a használati minták oltalmáról
1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)
1981. évi 1. törvényerejű rendelet a mikroorganizmusok szabadalmi eljárás céljából történő letétbe helyezése nemzetközi elismeréséről szóló Budapesti Szerződés kihirdetéséről
1980. évi 14. törvényerejű rendelet a Szabadalmi Együttműködési Szerződés kihirdetéséről
1970. évi 18. törvényerejű rendelet az ipari tulajdon oltalmára létesült uniós egyezmények
1967. július 14-én Stockholmban felülvizsgált, illetve létrehozott szövegének kihirdetéséről (Párizsi Uniós Egyezmény)
- 26/2004. (II. 26.) Korm. rendelet az egyes termékek kiegészítő oltalmára vonatkozó európai közösségi rendeletek végrehajtásához szükséges szabályokról
- 142/1996. (XI. 2.) Korm. rendelet a szabadalmi bejelentés államtitokká minősítéséhez szükséges eljárás szabályozásáról
- 19/2005. (IV. 12.) GKM rendelet a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti iparjogvédelmi eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól
- 18/2004. (IV. 28.) IM rendelet a használati mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól
- 16/2004. (IV. 27.) IM rendelet a védjegybejelentés és a földrajzi árujelzőre vonatkozó bejelentés részletes alaki szabályairól
- 9/2003. (II. 28.) GKM rendeletet az egyes iparjogvédelmi oltalmak megszerzésének és fenn tartásának a magyar találmányok külföldi bejelentése célőirányzatból történő támogatásáról
- 20/2002. (XII. 12.) IM rendelet a szabadalmi bejelentés, az európai szabadalmi bejelentésekkel és az európai szabadalmakkal, illetve a nemzetközi szabadalmi bejelentésekkel összefüggő beadványok, valamint a növényfajta-oltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól
- 19/2001. (XI. 29.) IM rendelet a formatervezési mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályairól
- 19/1991. (XII. 28.) IM rendelet a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmára irányuló bejelentés részletes alaki szabályairól
- 15/1986. (IX. 17.) MÉM rendelet a mikroorganizmus-törzsek szabadalmi eljárási céljából való letétbe helyezéséről és kezeléséről

Pénzügyi és az államháztartással kapcsolatos jogszabályok

2000. évi C. törvény a számvitelről
1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról (Áht.)
- 58/2005. (IV. 4.) Korm. rendelet a kincstári vagyonnal való gazdálkodásról

²² A jogszabály mögött zárójelben található az adott jogszabálynak az útmutató szövegében használt rövidítése.

249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet az államháztartás szervezeti beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól

217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről

Az innovációt és az innovációs rendszert érintő és egyéb jogszabályok

2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról (innovációs törvény)

2003. évi XC. törvény a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról

1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról

1994. évi XL. törvény a Magyar Tudományos Akadémiáról

1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról

Fogalom-meghatározások (az innovációs törvény és az útmutató alkalmazásában)

– *szellemi alkotás*: azok az alkotások, műszaki megoldások, amelyek alkalmasak arra, hogy iparjogvédelmi oltalom (szabadalom, használati mintaoltalom, növényfajta-oltalom, formatervezési mintaoltalom, topográfiaoltalom) tárgyát képezzék, vagy amelyek jogszabály erejénél fogva szerzői jogi védelem alatt állnak, ideértve azt is, amikor a hasznosítási célok, lehetőségek függvényében a megfelelő oltalom megszerzése helyett e megoldások titokban tartása célszerű. Ide tartozik továbbá a know-how, amit a Ptk. szintén szellemi alkotásként véd.

– *szellemi tulajdon*: a szellemi alkotások tekintetében fennálló, a tulajdonjoghoz hasonló abszolút szerkezetű jogviszony, amely az iparjogvédelmi oltalom megszerzésével, illetve azon lépések megtételével jön létre, amelyek az adott szellemi alkotás titokban tartását szolgálják, illetve amely jogviszony szerzői művek esetében a szellemi alkotás létrehozásával keletkezik.

– *szellemi vagyon*: a szellemi tulajdonon és immateriális javakon túl ide tartoznak a szintén vagyoni értékkel bíró, ám alkotási folyamatot rendszerint nélkülöző, iparjogvédelmi oltalommal védett árujelzők (védjegyek és földrajzi árujelzők), vagy az ilyen oltalomban nem részesíthető egyéb javak, pl. a goodwill.

– *szabadalmazható találmány*: szabadalmazható minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén. Nem minősül szabadalmazható találmánynak különösen a felfedezés, a tudományos elmélet és a matematikai módszer, az esztétikai alkotás, a szellemi tevékenységre, játékokra, üzletvitelre vonatkozó terv, szabály vagy eljárás, valamint a számítógépi program (szoftver) és az információk megjelenítése. (Szt. 1. §)

– *szolgálati találmány*: annak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki; a szolgálati találmányra a szabadalom a feltaláló jogutódjaként a munkáltatót illeti meg. (Szt. 9–10. §-ok)

– *alkalmazotti találmány*: annak a találmánya, aki, anélkül, hogy ez munkaviszonyból eredő kötelessége lenne, olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása munkáltatója tevékenységi körébe tartozik; az alkalmazotti találmányra a szabadalom a feltalálót illeti meg, a munkáltatót azonban megilleti a találmány nem kizárólagos, át nem ruházható hasznosítási joga. (Szt. 9–10. §-ok)

– *növényfajta*: növényfajta-oltalomban részesíthető az a növényfajta, amely más növényfajtától megkülönböztethető, egynemű, állandó és új, valamint megfelelő fajtanévvel látták el. (Szt. 105. §)

– *használati minta*: valamely tárgy kialakítására, szerkezetére vagy részeinek elrendezésére vonatkozó megoldás, amely oltalomban részesülhet, ha új, feltalálói lépésen alapul és iparilag alkalmazható. [a használati minták oltalmáról 1991. évi XXXVIII. törvény 1. §-ának (1) bekezdése]

– *formatervezési minta*: valamely termék egészének vagy részének megjelenése, amelyet magának a terméknek, illetve a díszítésének a külső jellegzetességei – különösen a rajzolat, a körvonalak, a színek, az alak, a felület, illetve a felhasznált anyagok jellegzetességei – eredményeznek, amely oltalomban részesülhet, ha új és egyéni jellegű. (Fmtv. 1. §)

– *mikroelektronikai félvezető termékek topográfiája*: a mikroelektronikai félvezető termék elemeinek, amelyek közül legalább egy aktív elem, és összekötéseinek vagy azok egy részének bármely formában kifejezett térbeli elrendezése, vagy egy gyártásra szánt félvezető termékhez készített ilyen térbeli elrendezés, amely oltalomban részesíthető, ha eredeti, vagyis saját szellemi alkotómunka eredménye és megalkotása idején nem szokásos az iparban. [a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény 1. §-a]

– *szerzői mű*: irodalmi, tudományos és művészeti alkotás, az Szt. a leggyakrabban előforduló műtípusokat sorolja fel. E listán szerepel az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű; a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is; a fotóművészeti alkotás; a térképmű és más térképészeti alkotás; az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve; a műszaki létesítmény terve; az ipari tervezőművészeti alkotás; a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis. (Szt. 1. §) A védelem ugyanakkor nem a nevesített műtípusokhoz való tartozástól függ, hanem attól, hogy a mű (alkotás) a szerző alkotó tevékenységéből fakadóan egyéni, eredeti jellegű legyen.²³

– *védjegy*: minden grafikailag ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen mások áruitól vagy szolgáltatásaitól (a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény 1. §-a)

– *know-how*: olyan gazdasági, műszaki és szervezési ismeret és tapasztalat, amely a gyakorlatban felhasználható, korlátozottan hozzáférhető, és amelyet az oltalom addig illet meg, amíg közkinccsé nem válik, másra átruházható vagyis forgalomképes. [Ptk. 86. § (4) bekezdés]

– *adatbázis*: önálló művek, adatok vagy egyéb tartalmi elemek valamely rendszer vagy módszer szerint elrendezett gyűjteménye, amelynek tartalmi elemeihez – számítástechnikai eszközökkel vagy bármely más módon – egyedileg hozzá lehet férni, azaz a tartalmi elemek egyenként érhetők el [Szt. 60/A. § (1) bekezdés]. Az Szt. az adatbázisok közül egyfelől szerzői jogi védelemben részesíti azokat, amelyek összeállítása egyéni, eredeti jellegű szerkesztői tevékenységet igényelt (gyűjteményes művek, Szt. 7. §), másfelől ún. kapcsolódó jogi védelmet biztosít azoknak, amelyek tartalmának megszerzése, ellenőrzése vagy megjelenítése jelentős ráfordítást igényelt (Szt. 84/A §). E két oltalom egymással párhuzamosan is fennállhat a szerkesztő, illetve az adatbázis előállítója javára.

– *hasznosítás*: az Szt. (a használati minták és a topográfiák tekintetében is megfelelően alkalmazandó) rendelkezései alapján hasznosításnak minősül a találmány tárgyát képező termék előállítása, használata, forgalomba hozatala, forgalomba hozatalra ajánlása, e termék ilyen célból történő raktáron tartása vagy az országba történő behozatala; a találmány tárgyát képező eljárás használata és használatra ajánlása, az ilyen eljárással közvetlenül előállított termék használata, forgalomba hozatala, forgalomba hozatalra ajánlása vagy ilyen célból raktáron tartása, illetve az országba történő behozatala [az Szt. 19. §-ának (2) bekezdése]. Az Fmtv.

²³ A szerzői jogban nem találunk az iparjogvédelemben ismert, hatósági aktushoz kötött védelmi előírásokat. Ebből következően az Szt.-ben nincs a szerzői mű elkészültének elsőbbségét garantáló (elismerő) jogintézmény. A szerzői jogi védelem a mű létrejöttének pillanatától kezdve megilleti a szerzőt. Nem védettek ugyanakkor az Szt. alapján az ötletek, elvek, elgondolások, eljárások, működési módszerek vagy matematikai műveletek. Ennek megfelelően a tudományos publikáció szerzői jogi védelem alatt állhat akkor is, ha a benne foglalt elgondolás képtelenség, a szakirodalmi mű szerzői jogi védelme pedig nem terjed ki a benne foglalt, addig még sehol nem közölt tudományos tétel monopolizálhatóságára [Lásd: A szerzői jogi törvény magyarázata (szerk.: Gyertyánfy Péter) Budapest, KJK, 2000. 28. o.] A szoftverek vonatkozásában az Szt. 58. §-ának (1) bekezdése – az általános szabályt megerősítve – külön kiemeli, hogy a szerzői jogi védelem nem terjed ki a szoftver csatlakozó felületének alapját képező ötletre, elvre, elgondolásra, eljárásra, működési módszerre vagy matematikai műveletre.

rendelkezései alapján hasznosításnak minősül különösen a minta szerinti termék előállítása, használata, forgalomba hozatala, forgalomba hozatalra való felkínálása, behozatala, kivitele és e célokból való raktáron tartása [az Fmtv. 16. §-ának (3) bekezdése]. Az útmutató szöveggörnyezetében a fentiekén túlmenően hasznosításon értendő a hasznosításnak előnyös piaci helyzet teremtése vagy fenntartása érdekében történő mellőzése, a hasznosítás más részére történő engedélyezése, továbbá a szellemi alkotáson fennálló jogok teljes vagy részleges átruházása is.

Szerzői művek esetében az útmutató összefüggésében hasznosításon a mű engedély alapján történő felhasználását (többszörözés, terjesztés, nyilvános előadás, nyilvánossághoz közvetítés sugárzással vagy másként, sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése, átdolgozás, kiállítás), valamint a vagyoni jogok részleges vagy teljes átruházását értjük.

– *technológiai innováció*: a gazdasági tevékenység hatékonyságának, jövedelmezőségének javítása, illetve kedvező társadalmi és környezeti hatások elérése érdekében végzett tudományos, műszaki, szervezési, gazdálkodási, kereskedelmi műveletek összessége, amelyek eredményeként új vagy lényegesen módosított termékek, eljárások, szolgáltatások jönnek létre, új vagy lényegesen módosított eljárások, technológiák alkalmazására, piaci bevezetésére kerül sor, beleértve azokat a változásokat, amelyek csak adott ágazatban vagy adott szervezetnél minősülnek újdonságnak (innovációs törvény 4. § 2. pont).

– *konzorcium*: a részes felek (tagok) polgári jogi szerződésben szabályozott munkamegosztásán alapuló együttműködés kutatás-fejlesztési, technológiai innovációs tevékenység közös folytatása vagy egy kutatás-fejlesztési, technológiai innovációs projekt közös megvalósítása céljából (innovációs törvény 4. § 5. pont).

– *hasznosító (spin-off, spin-out) vállalkozás*: költségvetési, illetve nonprofit kutatóhelyen létrejött szellemi alkotások üzleti hasznosítása céljából az ilyen kutatóhely által alapított, illetve részvételével vagy részesedésével működő gazdasági társaság [innovációs törvény 4. § 6. b) pont].

– *közfinanszírozású támogatás*: az államháztartás alrendszeréből nyújtott támogatás, ideértve Áht. 13/A. §-a szerinti, az Európai Unióból származó forrásokat is, továbbá a területfejlesztési tanácsok rendelkezési jogkörébe utalt támogatás és az állami, illetve önkormányzati részvételrel létrejött nemzetközi szerződések alapján kapott külföldi támogatás (innovációs törvény 4. § 7. pont).

Melléklet: Szellemitulajdon-kezelési mintaszabályzat

E mintaszabályzat – hasonlóan az útmutató egészéhez – csak gyakorlati segítséget kíván nyújtani a kutatóhelyeknek saját szellemitulajdon-kezelési szabályzatuk elkészítéséhez. A kutatóhelyeknek kell megfelelő mérlegelés után meghatározniuk a szabályzat személyi és tárgyi hatályát (figyelembe véve a kutatóhely és a kutatók között fennálló jogviszony természetét, valamint a kutatóhelyen tipikusan létrehozott szellemi alkotások fajtáit), továbbá azt is, hogy milyen szabályokat kívánnak rögzíteni a jogosultsági körükbe kerülő szellemi alkotások értékelésére, nyilvántartására és hasznosításának elősegítésére, valamint kutatóik díjazására. Ugyanakkor a szabályzatnak ki kell térnie legalább az innovációs törvény 18. §-ának (2) bekezdésében meghatározott kérdéskörré. A szabályzat egyes pontjainak megszövegezésekor javasoljuk az útmutató megfelelő részében hivatkozott jogszabályi rendelkezések figyelmes áttanulmányozását. Ugyancsak célszerű lehet az útmutató részét képező fogalom-meghatározás, illetve jogforrás-gyűjtemény szabályzathoz való csatolása is.

„A

[kutatóhely neve]

szellemitulajdon-kezelési szabályzata

I. A szabályzat célja

E szellemitulajdon-kezelési szabályzat (a továbbiakban: szabályzat) célja, hogy:

- elősegítse a(z) [kutatóhely neve] (a továbbiakban: kutatóhely) kutatói, illetve a szabályzat hatálya alá tartozó egyéb személyek (a továbbiakban: kutató) által kutatómunkájuk során létrehozott szellemi alkotások hatékony módon történő értékelését és nyilvántartását;
- meghatározza a [kutatóhely] részvételével kötendő – a [kutatóhelynek] a szellemi alkotásokhoz fűződő jogait érintő – különböző szerződések (kutatási, konzorciumi, megbízási, vállalkozási szerződések) kívánatos feltételeit, illetve ezen szerződések megkötésénél különös figyelmet érdemlő szempontokat;
- amennyiben a későbbi hasznosítási szempontokat figyelembe véve ez indokolt, a szellemi alkotásokhoz fűződő jogokat a jogszabályok adta keretek között a lehető legteljesebb mértékben a [kutatóhely] szerezzék meg;
- biztosítsa a szellemi alkotások megfelelő jogi oltalomban történő részesítését;
- elősegítse a szellemi alkotások megfelelő módon történő hasznosítását, továbbfejlesztését;
- rögzítse a szellemi tulajdon átruházásának, hasznosítása engedélyezésének, illetve nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként hasznosító vállalkozás tulajdonába adásának általános feltételeit, továbbá az ilyen hasznosító vállalkozásban szerzett vagyoni részesedés kezelésének elveit;
- meghatározza a harmadik személy kizárólagos rendelkezése alá tartozó szellemi tulajdoni vagyoni jogok saját fejlesztésre alapított szellemi tulajdonnal való együttes hasznosításának, illetve kezelésének rendjét;
- meghatározza, hogy a kutatók a hasznosításból származó díjakból és bevételekből milyen módon részesedjenek;
- [.....]

II. A szabályzat hatálya

1. A szabályzat személyi hatálya a következőkre terjed ki:

- a) a [kutatóhely] köztisztviselői, közalkalmazotti, munka- vagy munkavégzésre irányuló egyéb, valamint polgári jogi jogviszonyban álló, a [kutatóhely] intézményi keretein belül, illetve a [kutatóhely] együttműködésben folyó tudományos kutatásban, oktatásban, illetve a [kutatóhely] egyéb feladatainak megvalósításában részt vevő személyek;
- b) a [kutatóhely] hallgatói jogviszonyban álló azon személyek, akik külön nyilatkozattal a szabályzat rendelkezéseit magukra nézve kötelezőnek ismerték el.

2. A szabályzat tárgyi hatálya a következőkre terjed ki:

- a) Valamennyi, a szabályzat hatálya alá tartozó személy által folytatott tevékenység – többnyire tudományos kutatómunka – során létrehozott
  - szellemi alkotás, amelyre iparjogvédelmi oltalom szerezhető,
  - szerzői mű, amely törvény erejénél fogva áll szerzői jogi védelem alatt,
  - know-how,
 amelyek tekintetében a szolgálati vagy az alkalmazotti jelleg megállapítható.
- b) Védjegyek és egyéb árujelzők, amelyek közvetlenül kapcsolódnak az a) pont szerinti szellemi alkotásokhoz.
- c) Minden olyan egyéb szellemi alkotás, amelyet a [kutatóhely] és harmadik személy közötti megállapodás a szabályzat hatálya alá rendel (azaz pl. a nem a [kutatóhelyen] létrejött szellemi alkotásokhoz kapcsolódó jogokat a [kutatóhely] ingyenesen vagy visszatértesen megszerzi).
- d) Azok a szellemi alkotások, amelyekhez fűződő jogoknak már a szabályzat hatálybalépésekor is a [kutatóhely] a jogosultja, feltéve, hogy a szóban forgó szellemi alkotások jogosultja a szabályzat hatálya alá rendeléshez hozzájárult.

III. A szellemi alkotáshoz kapcsolódó jogok

1. A [kutatóhely] keretei között folyó kutatómunka eredményeként létrejövő szellemi alkotáshoz fűződő valamennyi jog – jogszabály vagy szerződés ettől kifejezetten eltérő rendelkezése hiányában – a [kutatóhelyet] illeti meg.

2. A [kutatóhely] képviselőiben eljáró személyek kötelesek a tőlük elvárható fokozott gondossággal eljárni olyan szerződések megkötésekor, illetve olyan jognyilatkozatok megtételekor, amelyek befolyásolhatják a [kutatóhelynek] a szellemi alkotásokhoz fűződő jogokra vonatkozó jogszerzését vagy az ezekkel való rendelkezés jogát.

3. A [kutatóhely] képviselőiben eljáró személyek kötelesek gondoskodni arról, hogy bármilyen harmadik személlyel közösen folytatandó kutatási tevékenység megkezdése előtt írásban rögzítésre kerüljenek az együttműködés feltételei (konzorciumi szerződés), amelyben – egyéb kérdések mellett – az esetlegesen létrejövő szellemi alkotásokhoz fűződő jogok sorsáról is rendelkezni kell.

[.....]

IV. Eljárás az olyan szellemi alkotások tekintetében, amelyekre iparjogvédelmi oltalom szerezhető

1. Ezen eljárási rend hatálya alá tartoznak azok a szellemi alkotások, amelyek alkalmasak arra, hogy iparjogvédelmi oltalom tárgyát képezzék – ideértve azokat az alkotásokat is, amelyeknek titokban tartása célszerű a megfelelő oltalom megszerzése helyett, tekintettel a hasznosítási célokra és lehetőségekre –, valamint a know-how, továbbá az ezekhez kapcsolódó védjegyek és egyéb árujelzők.

2. A kutatók a munkájuk során létrehozott szellemi alkotásaikat kötelesek haladéktalanul írásban [személlyel] megismertetni, az alábbiak szerint:

[.....]

3. A szabályzat hatálya alá nem tartozó szellemi alkotás is felajánlható a [kutatóhelynek], függetlenül attól, hogy az jogi oltalom alatt áll-e vagy sem. Ebben az esetben a [kutatóhely] dönt a neki felajánlott szellemi alkotás elfogadásáról vagy elutasításáról.

4. A kutató részéről történő ismertetést követően a [kutatóhely] [.....] napon belül dönt a szellemi alkotás elfogadásáról. A döntés meghozatala az alábbi rendben történik:

[.....]

5. Amennyiben a [kutatóhely] a jogok megszerzése mellett dönt, és a szellemi alkotás jellege ezt megkívánja (találmány, növényfajta, használati minta, mikroelektronikai félvezető termékek topográfiaja, formatervezési minta, illetve ezekhez kapcsolódó, védjegyoltalomban részesíthető megjelölés), a [kutatóhely] köteles ésszerű időn belül a szükséges lépéseket megtenni, továbbá az általában elvárható gondossággal eljárni a jogi oltalom megszerzése érdekében az alábbiak szerint:

[.....]

6. A szellemi alkotás értékelésére, illetve a szükséges oltalmak megszerzésére irányuló intézkedések megtételét követően vagy azokkal párhuzamosan a [kutatóhely] és az érintett kutatók kötelesek együttműködni, és minden tőlük telhetőt megtenni a szellemi alkotás hasznosítása érdekében.

7. A [kutatóhely] az összes körülmény mérlegelésével esetleg dönt a hasznosításról, így különösen a szellemi tulajdon hasznosító vállalkozásba történő apportálásáról, a hasznosítás más részére történő engedélyezéséről, illetve a szellemi tulajdonból eredő vagyoni jogok átruházásáról.

[.....]

8. Amennyiben a [kutatóhely] a szellemi alkotáshoz kapcsolódó jogairól az eljárásnak bármely szakaszában lemond, úgy a kutatót mindezen jogok ingyenesen megilletik azzal, hogy az esetleges bármely további hasznosítás nyereségéből a kutatóhely igényt tarthat a lemondás időpontjáig keletkezett készkiadásainak mértékéig terjedő részre, illetve az árbevétel [.....] százalékára.

V. A szerzői művekre vonatkozó eljárás

1. A szerzői művek tekintetében az iparjogvédelmi alkotásokra a IV. pontban meghatározott eljárásrendet az e pont szerinti eltérésekkel kell alkalmazni.

2. A kutatók a munkájuk során létrehozott szellemi alkotásaikat kötelesek haladéktalanul írásban [személlyel] megismertetni, az alábbiak szerint:

[.....]

3. A [kutatóhely] a szabályzat hatálya alá tartozó művek esetében a mű átadásával szerzi meg a szerzői vagyoni jogokat. A szerző részéről történő ismertetést követően a [kutatóhely] [.....] napon belül dönt arról, hogy maga kíván-e gondoskodni a hasznosításról, vagy pedig az átadással megszerzett jogokat a kutatóra visszaruházza, amelynek következtében a szerző szabadon rendelkezhet a szellemi alkotással.

4. Amennyiben a mű megalkotása a kutatónak szerződésben rögzített kötelezettsége, a kutatóhely a mű átadását követően annak elfogadásáról nyilatkozni köteles, illetve a művet kijavításra visszaadhatja [.....]

[.....]

VI. A szellemi vagyon nyilvántartása

1. A [kutatóhely] – összhangban a számviteli jogszabályokkal – megfelelő formában és részletettséggel gondoskodik a szellemi alkotások nyilvántartásáról.

[.....]

VII. A hasznosításból befolyó díjak megosztása, a kutatók motiválása

1. A szellemi alkotás hasznosítása esetén a kutatót az e pontban meghatározott összegű díjazás illeti meg.

2. A díjszámítás alapja:

a) hasznosító vállalkozás alapítása esetén [.....];

b) hasznosítási vagy átruházási szerződés esetén [.....]

[.....]

3. A hasznosításból származó bevétel megosztása

a) szellemi alkotások tekintetében, amelyekre iparjogvédelmi oltalom szerzhető

[.....]

b) szerzői művek esetében

[.....]

c) olyan védjegyek (árjelzők) esetében, amelyek közvetlenül kapcsolódnak az a) és b) pontokban meghatározott szellemi alkotáshoz

[.....]

4. A kutatót megillető díjazás mértéke azokban az esetekben, amikor a szellemi alkotás hasznosítása nem eredményez bevételt a kutatóhely számára, vagy a szellemi alkotást a kutatóhely saját tevékenységi körében hasznosítja [.....]

[.....]

VIII. A szabályzat megsértése

1. Amennyiben a szabályzat hatálya alá tartozó kutató a szabályzat tárgyát képező bármely szellemi alkotást a szabályzatban meghatározott módon nem jelenti be, illetve a kutatóhely javára nem ajánlja fel, vagy a szabályzat rendelkezéseit egyébként megszegi, úgy [kutatóhely] [.....] jogkövetkezményeket alkalmazhatja.

2. Amennyiben a kutató a szabályzat szerinti eljárás során a [kutatóhely] nevében eljáró bármely szerv vagy személy döntését sérelmesnek tartja, [.....] napon belül [.....]-tól kérheti annak felülvizsgálatát. Ezen túlmenően a szabályzattal, valamint annak végrehajtásával kapcsolatos jogviták tekintetében a vonatkozó jogszabályi rendelkezések az irányadóak.

[.....]

IX. A szabályzat elfogadása és hatálybalépése

1. A szabályzatot [.....] hagyta jóvá, és [.....] napján lép hatályba.

2. [.....] mint felelős személyek a szabályzat hatálybalépését követő [.....] napon belül kötelesek gondoskodni a kinevezési okmányok, munkaszerződések, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt létrehozó szerződések olyan módosításáról, hogy azok megfelelően biztosítsák a szabályzat hatályának az adott jogviszonyra történő kiterjedését, valamint, hogy az érintett hallgatók az erre vonatkozó nyilatkozatot írásban megtegyék.

Kelt: [.....],[.....]”